

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА

КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:

ЗА СРБИЈУ 6 ДИП. МЕСЕЧНО

ОД ЈЕДНОГА БРОЈА 0.40 ДИП.

ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 ДИП. МЕСЕЧНО

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:

Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 125

НЕДЕЉА 14 АПРИЛА 1891

Година I

95 САСТАНАК

15 марта 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Доброслав Ружић

(НАСТАВАК)

(Милан Поповић)

Додајте к томе још овакве случајеве. Сељак има да потврди неко писмено или признаницу од 200 динара и кад дође у Ваљево ако нема познанства не може лако да је потврди и тако треба да се мотља по два три дана, док потврди једну облигацију или ма какву др. исправу. Према овоме господо, ја држим да правда захтева у колико ја познајем положај тога краја да се да задовољења тим људима и да се усвоји предлог г. Марка Петровића. Тај предлог није потекао лично од г. Марка Петровића, него од 9 општина; 9 општина управило је молбу на Народно Представништво уздајући се, да ће оно задовољити праведне захтеве њихове. Шта више господо, они се обавезују ако држава није у стању да сноси терете среске, да тај терет носе што би се увећало они. Но господо, и ако они примају на се и такву обавезу, ја држим да неће бити ни једног у Скупштини који ће пристати, да један срез плаћа поред осталих терета државних и чиновнике, за свој срез само за то, да добије једну олакшицу јер то у остале терете плаћају. Г. Марко Петровић врло је лепо напоменуо, да за набаљање тога среза неће бити више нужно од 2—3000 дин. на плату чиновника, да се даде а ја сумњам да ће и толико бити потребно, ако се узме персонал из ваљевског среза, подели на двоје пошто у тамошњој канцеларији има сада 4 писара један капетан и неколико практиканта. Ја апелујући, господо, на ваш патриотизам држим да ћете одбацити мњење одборске већине а усвојити предлог одборске мањине, а на вама сад стоји да решите како хоћете, но ја ћу гласати за мњење одбор. мањине

Тома Војичић — Законом о административној подели, који је на прошлој Скупштини донет, учињена је неким срезовима неправда, а највише учињена је неправда народу у оних местима, где су канцеларије среске, које су биле на средокраћу премештале у вароши и то на крајње тачке. Ја сам прошле године бранио срез подгорски да остане као што је и био, али нисам могао успети и ако сам доказивао, да је то потреба народна и цишта више. Нека нам послужи као школа оно груписање великих општина, па ћемо бити на чисто и за ове срезове. За то што смо лане закон о административној

подели онако решили ми смо учинили, да је народу збиља на неким местима тешко, и ако се на ово не обазремо сигурно знам да ће народ непрестано подносити молбе и жалбе из оних срезова који су неприродно постављени. Гди год су срезови неприродно постављени и среске канцеларије удаљене од народа ја држим да треба учинити неко задовољење, јер и законом о административној подели земље, ми смо ишли на то, да административну поделу земље што боље уредимо; ја мислим овде ако би се имао у обзир интерес какве штедње, то није никакав оправдан разлог, јер и сад постоји у Ваљеву персонал који је и пре постојао у оном срезу и шта више пређе је у оном срезу био један капетан у срезу подгорском са два писара и два практиканта а сад у место штедње постоје један капетан, четири писара и шест практиканта, и опет данас су послови веома затрпани; среска полиција долази на уштрб, јер има тамо посла у вароши и послове који су отпали од окружног начелника, јер он има посла са грађавима, то је све пренето на среску полициску власт, и кад она има толико посла као што је у Ваљеву, онда је народ лишен сваке олакшице за његов срез, управо као и да те среске канцеларије са срез подгорски и нема. Кад би се ова канцеларија преместила у срез подгорски, у Каменицу где је и била, учинило би се не само оно што захтева правда него и једна олакшица народу. Господо, ви знате, да данас наш народ има врло много послова да врши код среских и општинских власти, и, данас нема човека да нема посла са среском канцеларијом, и сваки сељанин и сваки грађанин мора да иде у среску канцеларију за најмању ситницу. Овде је сада у ср. подгорском врло незгодно кад он мора за најмањи позив власти да дангуби по неколико дана. Међутим, ако не оде или не може да дође он је изложен да буде кажњен. Међутим среска власт мора да позива људе и за најмању ситницу, рецимо да има ко да се испита као сведок или да буде вештак и т. д. На позив власти сваки мора да дође. Пошто је народу тога краја врло тешко, ја држим да треба да му учинимо олакшицу коју он тражи.

Треба имати на уму само ово. Народ не тражи уштеде онде, где су његови интереси преплетени за неко надлештво, где он има свакодневно посла; него народ тражи уштеде, код оних надлештава, са којима нема никаква додира. Али среску канцеларију, где се стичу среске скупштине и срески одбори, где долазе кметови по својој званичној дужности и што смо позвани овде да водимо рачуна о интересима народним, ја мислим, да је праведно, да примимо овај предлог пош Марка и другова.

Витомир Младеновић — Кад смо прошле године довели закон о административној подели, ми смо тада усвојили начело, да задржимо мале срезове као и мале општине. То смо морали учинити према приликама, јер велики срезови који су доста корисни, пису могли да се задрже. Но, доносећи тај

закон и распоређујући их тако да остане исти број старих срезова, а да се не образују нови срезови, него да остану стари, опет смо усвојили неколико нових срезова. Сад се то питање покреће, и ја не налазим разлога, да се може говорити против предлога попа Марка, јер знам да је то срез врлетан, и да има све услове за ср. канцеларију и да га треба одобрити. Али из бојазни да ми опет не би упадали у грешке ја бих био мишљења, да се сви предлози који су у овом смислу поднесени, узму у решење од једном, и да се донесе начелно гледиште за све те срезове, па за који срез нађемо разлога, као што је срез подгорски и да усвојимо његово васпостављање. Ја сам лане поднео предлог да се врати срез посаво-тамнавски, јер у њему се, тако рећи, састоје 3 среза. То је велики срез и народом толико намножен, да ретко који округ има толико душа. Дакле, мишљења сам, да Скупштина треба једном да реши то питање начелно, јер овако, ако Скупштина донесе одлуку за овај један срез да се прими или не прими биће их још много других, који ће то да траже а неће имати можда толико разлога колико има за срез подгорски. Али ће они позивати се на решење, које ви сад доцесете. Ја бих био за то, да се овај предлог врати одбору, ако Скупштина није вољна да га сад прими, па да се сви ови предлози укупно реше. И народу бив. среза подгорског да заволења.

Радисав Митровић — Пршле године, кад смо решили закон о подели земље, онда сам и ја био за то, да се ср. подгорски споји са ср. ваљевским, јер сам сматрао, да такав ср. може опстати, и да је то у интересу штедње. Доцније, кад сам пролазио кроз Ваљево, од самих ваљевских трговаца, којима је у интересу, да им канцеларија овог великог ср. буде у Ваљеву, чуо сам, да то 7—8 дана чекају, да дођу на ред, те да сврше разне потврде или потпишу момке, и они сами признају да је немогуће том срезу да свршује своје послове. Према томе ја сам стекао уверења да овај срез треба раздвојити и гласаћу за мишљење одборске мањине.

Станча Виденовић — Као члан тога одбора сматрам за дужност, да проговорим неколико речи, шта је одбор руководило, да донесе оваку одлуку. Није било одавно, већ ланске године, ми смо пробавили два или три месеца на закону о администрат. подели, а у том одбору био је и поп Марко. Ту су падали разлози свакојаки и решавало се о срезовима, да малих срезова не буде, и данас их врло мало и има. Ови срезови, који сад траже поп Марко и др. посланици то су тако велики срезови, да баш не могу опстати, него су то обични срезови, а о том се можемо уверити, кад узмемо закон о подели земље и мапу, па ћемо видети да га не треба раздвајати. Г. попа вели, да га је изненадило мишљење Држ. Савета, и вели да му није чудо што је одбор донео своју оваку одлуку, јер, вели, одбор и не познаје те крајеве, а можда је и изгубио то из вида.

Ја, велим, да мене није изненадило мишљење Држ. Савета, него ме је изненадио предлог попа Марка, јер знам, да је њему, као члану финансиског одбора најбоље познато, како постоји наше данашње финансиско стање, и да ли смемо да чинимо издатке, где не треба да их чинимо? Одбор је то врло добро оценио. Ми, ако не знамо срез подгорски и ваљевски знамо како други срезови постоје. Тако нпр. мој срез височки спојен је са ср. нишавским, а он је велики како поп Марко рече за ср. подгорски, 12 сати, и не верујем да је његов срез више врлетан него мој, у коме се налази и Стара Планина. Моји људи хтели су да траже, да се тај срез подвоји, но ја сам им објашњавао да за то нема новаца а и да је боље да одржимо велике срезове, јер ће то у будуће бити корисно.

Господо, ако се усвоји и одобри предлог попа Марка и одвојено мишљење одборске мањине, онда будите уверени, да ће још 10 таквих срезова да се појави, који ће да траже, да се подвоје, и ако ово сад решите, не можете одрећи ни тим људима него и њихове молбе морате уважити, јер велики срезови као што су сад, биће кориснији с тога, што се у будуће могу створити неке друге установе, које су корисније за народ.

Поп Марко рече, а и Милан Поповић, да се тим предлогом ништа више не тражи него 3000 динара, но ја, господо, не верујем, да се један срез може да одржи са 3000 динара, то рачун показује.

Дакле, одбор је у доношењу оваке своје одлуке руководило данашње наше финансиско стање, а и гледиште, што би и остали срезови тражили да се подвоје. Ми знамо да смо пре неки дан решили закон о трошарини, којим се иде да се побољша наше финансиско стање и да се доскочи дефициту у буџету, међутим овим отварамо врата, да се може трошити новац и на некорисне ствари, те тако нећемо моћи доћи до краја.

То је одбор руководило, кад је донео овакву одлуку, и ја молим Скупштину да она прими мишљење одборске већине, а на Скупштини је да оно реши како зна.

Милан Ђурић — Господо, као што сам чуо од поштованог предговорника г. Станче, одбор који је овај предлог разматрао није могао да допусти да се овај срез обнови због наших тешких финансијских прилика, и г. Станча позива Скупштину да прими мишљење одборске већине. И ја сам устао да кажем неколико речи, јер познајем тај срез и његове битне потребе, ја сам кроз њега пролазио и знам га још из мог ђачког живота.

Господо, ако се ми не би одазвали молби ових људи, т. ј. ако Нар. Скупштина не би усвојила предлог да се овај срез подвоји, нека зна да не чини никакве користи држ. каси него штете грађанима.

Тај је срез врло брдовит и врлетан, и веома му је далеко да му среска кућа и даље остане у Ваљеву, нарочито кад знамо и то, да кад један човек дође са такве даљине у среску кућу ради каквог потврђења разних уговора или докумената нема људи који га познају, и морају да чекају по 3—4 дана док свој посао посвршавају. Овде нису управо два среза: подгорски и ваљевски, него три среза а то је: подгорски, ваљевски и варош Ваљево, а кад се још узме у обзир да су многе ствари огнале из надлежности окр. начелника и прешле на ср. начелника, онда ће се увидети, колико посла тај срез мора имати.

Тај срез, као што рекох, састоји се, из среза подгорског, ваљевског и вароши Ваљева, и кад је он толико велики, послови су му тако нагомилани, да се и ако је персонал увећан ипак посао не може да отпавља брзо и на време. Ти су људи још спречени и великим снеговима, а често пута принуђени су да газе и реку Јабланицу, Градац, јер нема мостова те некад и по 3—4 дана не могу доћи до среске канцеларије.

И онда шта видимо? Морају још одговарати код среске власти за то, што на позив на време нису дошли. Дакле кад узмете толику даљину да људи долазе на позив власти с опасношћу живота, где су изложени великим опасностима, трошкови и дангубама, па и опет не могу да посвршавају своје послове за дан два, због тога што су послови канцеларијски огромно велики, онда ја мислим, да ће вас ови разлози одредити те да дате задоволења праведном захтеву ових људи. Кад ви хоћете да дате већи персонал вароши Ваљеву, онда зашто не би поделили те послове, па да дате и овом срезу засебног начелника, кад он већ има своју кућу. Ја мислим, да би био без штете по државну касу, ако се одазовемо молби ових грађана овога среза, јер је то у интересу ових грађана, а и држ. касе. Јер, господо, узмите и пресудите сами, да ли је већа срећа, што ћемо придати овом срезу још једног или два писара или је већа штета, што ће неколико хиљада људи остављати своје хитне послове и дангубити 2—3 дана идући до канцеларије среске. Ја мислим да треба да отклонимо народу толику дангубу.

Нека господа кажу: ми смо решили лане у начелу да се срезови не одвајају и ако сад решимо да се овај срез одвоји, онда ће се појавити многи такви захтеви.

Па, господо, нас је народ овамо послао да радимо оно што је добро, а ми нисмо непогрешиви, па да ништа не погрешимо при решавању, па ако смо учинили коме неправо ми нисмо затворили врата Скупштини пред народним захте-

вима да тражи понова задовољења. Можда смо лане погрешили, што смо оставили овај срез овако велики, јер људи идући среској канцеларији морају да газе разне сметове и прелазе преко планина са великим напором; а међутим послови су разноврсни; да среска власт не може све на време ни да отпавља, јер и сама варош Ваљево задаје среској власти доста посла, тако да за остала села и општине треба и други персонал и друга среска канцеларија. Дакле народ овај само због неколико хиљада динара, што би пало на државу, терети много већу дангубу, а и тај срез може да изгуби 20—30.000 динара, у већој дангуби и трошковима идући у Ваљево.

Поред осталих разлога који говоре у корист овог предлога да споменем још и ово, да је потребно да власт у овом крају буде пред очима тих људи и да може одма предузети извиђење чим се деси какав несретни случај. Међутим, кад нема власти, шта видимо онда? видимо да власт и поред најбоље воље не може да увати зликовца, а ја мислим да држа то не може да допусти.

Кад узмемо све ово добро у обзир, онда ја мислим да је овај предлог праведан и користан, и да га треба усвојити јер је у интересу нашега народа онога краја.

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина да се реши? (Јесте).

Тривун Милојевић — Што се тиче саме ствари, после говора поп Марка мени је остало само неколико речи да кажем.

Штедња није баш тако оправдана и лака, али није лако ни расипати. Чинити штедњу онде где мораш да дајеш није тако оправдано. Овде је питање, да ли је потребно усвојити овај предлог или не? А кад је од многих села до Ваљева далеко 14 сати, па не дати овом срезу, да се врати у Каменицу, онда је то погрешно. Оно истина лепо звони та реч — штедња — али звони и реч — потреба.

Кад бих знао, да једино изазива потреба да се овај срез одвоји за оно што рече Милан Поповић да потврђују признанице, онда би био против тога, али кад знам за потребе истинске и стварне онда морам да се чудим предговорницима што то не одобре, онда ја не бих пристигао, да се овај срез одваја; али друге су потребе народа због којих он мора долазити срезу.

Ја сам за одвојено мишљење Томе Бојичића и сваки који ово неће иде на штету народа.

Лука Лазаревић — Веома сам благодаран господи који су говорили пре мене у корист предлога, који смо довели ми посланици из ваљевског округа — да се овај подгорски срез раздвоји.

Прошле године, кад је био пред Скупштином на решењу закон о административној подели земље, у начелу сам био за мишљење одборске мањине — за велике срезове. Скупштина је нашла разлога да усвоји мишљење одборске већине, да прими мале срезове, да се не би народ никако штетио, да се не би узбунио тиме, што би се нека среска канцеларија извадила ако би се више срезова спојили у један.

Први на реду бис је наш ваљевски округ, Ја се сећам како се Скупштина огрешила према нашем захтеву да се подгорски срез, који спада у највеће срезове у Србији подели у ова среза. Кад су дошли други окрузи на решење, онда је Скупштина постала врло издашна, и стварни су срезови на мањим одстојањима тако да су неки имали само 10—1200 становника. Наш округ има неколико срезова, чији се број становника креће између 10 и 15 хиљада, а срез Подгорски има 43.000, дакле по становништву спада међу највеће срезове а по простору је највећи.

Кад су задржани мањи срезови са 10—1200 становника; кад су обновљени срезови који су укинута заједно са старим ваљевским срезом; онда не могу да разумем са чега би се данас Скупштина оглушила према предлогу и молби народа из тога срезца да се исправи лањска погрешка. Дани је обновљен срез колубарски; срез је левачки враћен; за тим остао

је заглавски срез, који је у одбору био укинут. Данас пред Скупштином стоји молба од 11 општина да се срез заглавски укине. Дакле ви видите како је мало рачуна вођено о томе где треба да се установе нови срезови а где да се укину.

Имамо пуно разлога, имамо пуно права, што тражимо, да се овај срез раздели. Није ту наш лични интерес, није то због наших бирача, није ту интерес појединих наших бирача, који нас нагоне на овакав предлог, него прека потреба гони нас, да овакав предлог поднесемо Скупштини, молећи је да га прими.

Станча се чуди какав је то срез, који би коштао 3 до 4000 дин. државу? — Ево какав је. Данас подгорски срез има 4 писара, капетана и 7—8 пандура; други мањи срезови немају толики број канцеларијског особља, а ево и најновијим указом постављају се 2 пореска надзорника за подгорски срез. Кад би се овај срез раздвојио пошто има зграду, спреману од толико година, он би имао само среског начелса 2 писара, 2—3 практиканта и 2—3 пандура. Дакле половина особља одвојило би се, једино што би имало да се плаћа као ново, то је срески начелник и канцеларијски трошкови. Истина канцеларијски су трошкови данас врло велики, али они не падају на терет државе него на срез. Државу не би коштало више од 2—3000 динара.

Према таквим разлозима, ја држим, да би Скупштина учинила тежак грех, кад не би наш предлог усвојила. Ја молим Скупштину да усвоји предлог одборске мањине, да се данашњи подгорски срез раздели на ваљевски и подрински.

Новак Милошевић — У колико ми је познат тај крај среза подринског држим да је из потребе потекао овај предлог поца Марка Петровића. Не треба мерити један срез по броју глава него по простору који заузима. Али овај срез подрински не само да има пореских глава, него је и раштркан и брдовит и њиве и ливада удаљене су по 4—5 сати од њихових крајњих села. Ако се је ко хтео да убеди говором, да је потребно да се овај срез подели, он се је занста убедно говором посланика, који су говорили за овај предлог, а ко се није још убедно, онда и да говорим цео дан он се ипак не би убедно. Ако је где потреба, да се подели срез, то је занста овде код среза подгорског и Народно Представништво треба да усвоји предлог поца Марка и молбу оних 9 општина, које су молиле за ово не само из потребе, него из нужде. Господа, која су говорила о штедњи, они говоре само о штедњи касе државне, не говоре о штедњи народа, јер кад народ нема, кад је његова каса празна, онда ће и државна каса бити празна. Кад народ мора да потроши више, но што кошта цео персонал, идући далеко да власт траже, ја мислим, да би било неправилно и да било штета, кад му се не би ово учинило. Каже се: ако одобримо ово срезу подринском, онда морамо одобрити то и свима осталим. Занста, ја бих свима срезовима одобрио то, који се налазе овако, као срез подгорски. Срез подгорски, који тражи, да се премести у Каменицу, то је један од најважнијих срезова у Србији, и он нехотично изгубио то право прошле године, и ја мислим, да Народна Скупштина треба, да му поврати то, јер је у интересу тога краја и у интересу народа. Мислим да Скупштина неће бити равнодушна према овако јасној потреби овога краја, сем ако бисмо се ми, себични, којима је потама са овог реда намирицама, па нећемо о другом да водимо рачуна и ако из нужде и потребе траже и кукају. Ово напоменућу, али држим да се ово у делу неће моћи однети на Народно Представништво у опште. То сам сматрао за дужност, као посланик, који граничим с тим крајем, да кажем ово неколико речи.

Љуба Јоксимовић — Предговорници су лепо објаснили и заступали мишљење Томе Бојичића, да треба овај срез обновити. Види се, да је нагомилан број житеља и да је простор велики, а поред тога имао бих да додам, да и сама варош Ваљево долази у тај срез, и сама варош Ваљево задаје толико посла, да један обичан персонал не би могао да овлада тај посао. С тога су и постављена два пореска надзорника за овај срез. Кад би се усвојило предлог одборске мањине, онда

би само један капетан имао да се постави, а остали персонал поделно би се. Дакле ја мислим, да Скупштина треба да усвоји предлог одборске мањине и да се остави стари срез подгорски.

Ранко Петровић — Као предлагачу, који сам и сам потписао овај предлог, дозволите ми, да кажем две три речи. Нећу говорити много с тога, што су господа, која су говорила за овај предлог, испрела ово питање, и биће као што каже поп Новак Милошевић: *онај који неће да се убеди тај неће усвојити овај предлог.* Лане, кад је била реч о срезовима, при закону о административној подели земље, онда је био један предлог, који је тражио, да сви срезови у опште буду велики, и баш по томе пројекту склопљен је тај подгорски срез, дакле по оном пројекту великих срезова. Доцније, кад је пао тај пројект, онда се вратило на ове мале срезове, али срез подгорски остао је онако велики, као што је пројектован за велике срезове у опште. Зашто је било тако биће свакојако узрок и ово, што они, који су заступили гледиште одборске мањине, да буду велики срезови, они су баш склопили тај срез подгорски. И сам сам био, један од оних који су бранили велике срезове за то, што сам сматрао да ће то бити уштеда за буџет а особито уштеда у времену за народ, дакле корист по народ. За начело великих срезова било је везано врло много и других услова, који су сви отпали чим је пала и по начело. Али подгорски срез остао је велики и ако нема сада оних делова. С тога оставити велики срез подгорски тада кад стоје остали мали срезови, народу је отежано све оно, што има да врши код власти. Сама уштеда не верујем, да ће се косити са дељењем овога среза на два. Поред онога, што је Лука Лазаревић казао Станчи Виденовићу, ја бих казао још ово о финансијском питању; кад је већ вољан народ у нишком крају, да се укине срез заплашки већ с те стране имамо једну уштеду у буџету. С тога, кад тамо задовољавамо народ укидањем среза чиме се доноси уштеда у буџету држим, да је природно да задовољимо народ и тамо, где се са свим оправдано тражи један срез, а међутим за то се не тражи ни онолико колико ће се уштедети од укинутог среза, управо на половину тога, јер нагомилани посао у срезу подгорског један је од најјачих разлога, који нас гони да подносимо и бранимо овај предлог. Нагомиланост је таква, да онај, који тражи помоћ од власти мора и сувише чекати за ствар, коју би требало најхитније свршити. Посао је сада толико увећан да се не може, задовољити и ако је повећан персонал. Деобом тога среза ми би имали свега 1—2 чиновника нова да заведемо, а све остало што треба има народ, има зграду, како за канцеларију, тако и за чиновништво, те с тога, са самог финансијског гледишта ми немамо потребе, да се тврдимо. А онде где не стаје државу много онде нам је свагда дужност, да народу помогнемо. Ја сам за одвојено мишљење Томе Бојичића.

Раши Нинић — Господо, треба да будемо на чисто са овим питањем, јер је одборска већина имала у виду то, да се најпре начелно реши хоће ли се стари, укинути, срезови да повраћају или неће, па ако хоће, онда сви да се поврате.

Ја ћу да вам наведем један пример са срезом тимочким. Тај је срез у тимочкој долини. Ја сам више пута подносио предлог да се тај срез поврати, али Скупштина није то никад усвојила. Дакле ако хоћемо да повраћамо старе срезове, ако повратимо овај срез, онда треба и све остале. Ако се гледа на потребу народа, онда прво треба повратити тимочки срез, јер је он на најважнијој тачки на источном крају наше државе, и сем тога, он је начинио среску кућу од 6000 дуката и кад је таман ту зграду начинио, срез је укинут. Ја сам увек одговарао мојим бирачима, кад су ме питали, што се овај срез не повраћа, да се то не може учинити због нашег тешког и незгодног финансијског стања. Они су подносили молбу Скупштини да им се срез поврати, а мислим да и сада има у Скупштини њихова молба о томе.

Дакле ако решимо да се овај срез поврати, онда треба повратити и остале срезове, јер ће бити неправедно, ако једноме не дамо, а другоме дамо.

Димитрије Машкић — Господо говорници који су бранили предлог поштованог посланика попа Марка, слажући се са одвојеним мишљењем Бојичићевим, износили су као разлог разгрупписавање тога среза потребу народну. Заиста кад се човек стави на гледиште, са кога су г. г. проговорници бранили овај предлог, да није пријатно, да је тешко за народ да му буде у великом растојању његова среска власт, нарочито му је то у толико теже, што има елементарних сметња, шума, река, и т. д. Никад нико у нас неће бити, који не би желео, да сви срезови имају у средини својој среске канцеларије и да им среске власти буду што ближе и што приступачније. Кад би смо само с тог гледишта, с те стране могли ту ствар да претресамо ја држим да би сви једногласно усвојили предлог попа Марка. Али, чини ми се, дужни смо да ову ствар претресамо и с друге стране. Има ове год. врло много посланика, који су били посланици и ваљске године, и који ће се врло добро сећати дебате о закону о административној подели земље. Одбор, који је претресао тај пројект законски, у коме је био, ако се не варам и поп Марко, усвојио је једно начело, један принцип: да срезови буду што већи ради лакше концентрације и ради штедње услед наших финансијских неприлика. И заиста стоји оно, признати морамо, што је рекао посланик Л. Лазаревић, да је се Скупштина у почетку држала тог начела код округа београдског, ваљевског, врањског и тимочког округа; али кад је се дошло на округ руднички и ужички од један пут Скупштина мења то своје начело, повраћа мале срезове, који су по два били у једно груписани и установљава срезове а од по 10.000 глава у местима, која нису баш врлетна, као што је случај са срезом љубићским, а ваља да има још таквих срезова. Дакле кад је Скупштина променила тај принцип самим тим разгрупписањем, ја сам био томе противан, јер сам се слагао с одбором, т. ј. да срезови буду што већи. Побуде за то биле су ми те, да се тиме колико толико олакша нашим финансијским приликама. Истина, господо, ви можете тврдити и казати: то није бог зна каква уштеда установити један срез; било два више или мање, не чини много. Но ја држим, да није тако. Ми не смемо да се обзиремо на оно што рече г. Л. Лазаревић, да данашњи срез ваљевски има 1 капетана, 4 писара, 1 практиканта и 2 среска надзорника, с тога што тај срез има 44,000 душа, и да се то може поделити на пола и онда неће бити бог зна каквих издатака. Ја мислим да морамо да водимо рачуна и о томе, што сваки срез мора имати истражног судију. Судска власт по Уставу мора се једном пренети од полиције на судове. Без истражних судија не можемо до века. Њих морамо једном имати. Дакле и то је већ приличан издатак.

Кад би пошли с оне тачке с које полази г. Л. Лазаревић, велели да је то један од највећих срезова, јер има 45.000 глава, онда мени се чини да има много већих срезова, јер срез крајински има на 70.000 становника, дакле то је много већи срез, и министар финансије, као што се можете уверити и из данашњих званичних повина, поставља у том срезу, и ако варош Неготина у тај срез долази, једног порезника, док их у срезу подгорском има два. Дакле не стоји то да је ово један од највећих срезова, јер их има много већих. Кад стоји то, да има много већих срезова, онда кад се овакви срезови почну одвајајати и разгрупписавати, онда ћемо отићи у много веће расходе, но што их данас имамо, јер ће сви тражити, да им се поврате стари срезови, и онда ћемо место данашњих 70 имати 100 срезова, а толико капетана, истражних судија и толико осталог персонала.

Ја мислим, да Скупштина треба да тежи томе, да срезови буду што већи, како би тако могли наше финансије што боље да уредимо. Ја сам с тога за мишљење одборске већине и противан сам мишљењу одборске мањине.

Ранко Тајсић — Није ми познато место, за које се тражи нова среска кућа, или боље рећи нов персонал са поделом среза једног на два — обновити укинути срез, — јер среске куће већ има, али знам да је у вратном и брдовитом пределу. Потпуно појмим тешкоћу народа у том крају, јер сам и сам из тако исто брдовитог краја.

Но ја имам да обратим пажњу Скупштини на друго једно питање, које брани одборска већина и њен један члан Станча

Видеовић а то је да се срез не двоји; учините ли то онда знајте, да ако овај срез повратимо, у шта ја сумњам но се са већином слажем, онда ћемо морати да се још 10 срезова повратити а то је да повратимо све укинуте срезове; не велим да неће доћи време да се поврате сви и окрузи и срезови; али не мора се овако по један. Посланици из округа ужичког знаће да је лањске године долазила и једна депутација и тражила да се поврати срез ариљски, који је са свим врлетан. Кад би се дакле то дало овом срезу, онда би равном мером морало дати и другим укинутим свима срезовима и то знајте не само капетане и његов персонал, већ по Уставу и истражног судију, а ту после долази и доктор и т. д., дакле цео један апарат новог чиновништва.

Имајте ово на уму. Они, наравно, имају право што се жале и траже, али одбор има дупло права што не допушта да се нови срезови отварају овако кад који. Ви не смете једном врлетном крају дати нов срез, а другоме не дати, него морате свуда створити нове срезове. Па и у срезу ариљском исти су услови, предео је врлетан, постоји среска кућа и т. д. и ако овај срез повратите, онда ће и они тражити да се и њима срез поврати.

Имајте то на уму, па ако се сви осећате довољно јаки да овај срез повратите, онда можете тражити, да се још 10 нових срезова створе. Ја опег обраћам пажњу Скупштине, да има у виду штедњу, а и равноправност према свима местима.

Панта Срећковић — После оволиких говора поштованих говорника мени остаје врло мало да кажем, а нарочито после говора који су највише говорили по овој ствари поштовани посланици из ваљевског округа, и они ваљда знају најбоље како је тамо. Но, мени се чини да ми не смемо поћи тим путем да умножавамо срезове, него треба да идемо на смањење срезова. А чини ми се да је сва мудрост да се стара администрација у државној или централној управи упрошти. Кад дође упрошћена администрација, онда нећемо питати је ли мали или велики срез, — ако је мали онда ће му плата бити мања, а ако је велики, биће му и плата велика. Кад узмемо буџет и кад прочитамо срез колубарски, видићемо да троши 12.000 дин., срез подгорски 14.000 дин., посавски 12.000 дин., и тамнавски 13.000 дин. и мени се чини ако разделимо овај срез подгорски, онда би за тај нови срез износио трошак око 9.000 дин., па не само то ту треба да имају апсане и да се оне издржавају и т. д. (Жагор).

Ја подиуце осећам и мислим да је неправда код овога среза поглавито у томе што је Ваљево одвукло среску кућу из Подгорине; међутим ви знате да смо ми нагнали Ђуричане да иду код капетана у Параћин. И овоме срезу ваљевском најбоље би било кад би среска кућа била у Мионици и да тамо иду ваљевчани у Мионицу код капетана, и онда би подпуно било ближе овима из Подгорскога среза да долазе капетану, и тиме да их задовољимо, али не би био за то да им дамо други срез, и да умножавамо срезове. Ја верујем што говоре поштовани посланици ваљевски, да је тешко сељацима преко врлет и планинских предела да долазе у Ваљево, али то им се не може помоћи, докле не изведемо подпуно упрошћење администрације. Неко је казао да има 6 писара, а међутим овде у буџету не стоји. Ево колико је људи у срезу ваљевском: један начелник, један писар I класе и 3 писара II класе. (Чује се: није нико казао да има 6 писара). Што се тиче порезника ја мислим да су 2 порезника постављена у овоме срезу с тога што је народ сироман и не плаћа порезу те да порез наплаћују. Ја мислим да се усвоји мишљење одборске већине.

Димитрије Катић — Кад се каква зграда поставља на рђавоме темељу, онда није никакво чудо ако се она накрене и непрекидно потребује крпежа и оправке. Још лане врло је рђаво почето с поделом земље, те није никакво чудо ни што је се овај предлог појавио, нити ће бити непојамно, што ће се и многи други предлози појавити.

И шта ми видимо сад?

У место да исправимо погрешке, које смо лањске године учинили, у место да их сводимо на све мањи број, а ми полазимо и сад погрешним путем, и хоћемо да учињену погрешку још већма погоршавамо и увеличавамо!

Кад већ прошле године нисмо пошли путем установљења великих срезова, онда треба бар сад да станемо за ову годину са изменама лане утврђенога закона, па да на идућој Скупштини подвргнемо цео закон извесној оправданијој ревизији, и да исправимо погрешке које смо лане учинили. (Одобравање Скупштине).

Тиме би смо постигли оно што смо хтели, и задовољили би све крајеве наше земље подједнако.

Сад је Скупштина на крају свога рада, и ако се усвоји овај предлог, посланици тих крајева, чије би се жеље задовољиле чинећи своју дужност, коју им налаже морална одговорност пред њиховим бирачима, остали би на лепоме гласу код њих, због свог успешног утицаја у Скупштини. Али питање је сад, како би изгледали они посланици код својих бирача, у чијем крају иста потреба постоји, па та не би могла бити сад задовољена? И да се не каже, само се по себи разуму, да би они у толико лошије стојали, у колико би ови боље. Њима би се с основом или без основа рекло: ево видите, ови су добили оно што су тражили, а а ви, да сте се заузимали и да сте имали утицаја, урадили би то и за наш крај.

С тога разлога, ја мислим, да би ово питање требало оставити недирнуто на овој Скупштини, већ га оставите за идућу, када ће се целокупна подела земље подврћи новој ревизији, и тиме ће се поставити једна стална основа, и задовољити они крајеви, који задовољење заслужују, а осталима казати, да њиховим очекивањима нема места.

Решавати пак овако појединце ствари, по моме мишљењу, дакле, не би било оправдано, и ја сам за то, да се усвоји мишљење одборске већине. (Чује се: врло добро).

Тома Војичић — Ја ћу само да учиним једно објашњење овде, оним говорницима који су ствар друкчије представили. Поред онога што су изнели Лука Лазаревић и поп Марко Петровић, ја имам још нешто да објасним. Ви знате да не само што су спојени срез подгорски и ваљевски, него је још додата и једна цела варош, као нова ствар, која је искључно била под једним окружним начелником, и она је, дакле, додата поред ова два среза. А ви решите како хоћете, ја сам моје разлоге казао.

Потпредседник — Претрес је свршен. Познато је Скупштини да код овога предлога постоје два мишљења: мишљење одборске већине, да се овај предлог одбади, и мишљење одборске мањине, да се овај предлог прими. По пословнику ставићу прво на решење, мишљење одборске већине: Ко је за то, да се усвоји мишљење одборске већине, нека седи, ко је прогиван, нека устане? (Већина седи). — Већина је седла, и према томе објављујем да је Скупштина усвојила мишљење одборске већине, а одбацила мишљење одборске мањине.

Сад је на реду предлог Јоксима Павловића и другога, да се васпостави срез орашки. (Чује се: да се одбади, кад је одбачен предлог поп Марков). Пошто је он на дневном реду, то мора проћи редовним путем. Молим вас изволте чути известица.

Известицац Љуба Ђирић чита предлог Јоксима Павловића и другога, мишљење Државног Савета и мишљење одборско. —

Алекса Ратарац — Већ по томе како је решен први предлог попа Марка Петровића изгледа ми да ће и овај други бити решен тако; но, ја сам дужан да изнесем своје разлоге који су нас побудили да изнесемо овај предлог. Код нас ствар не стоји овако као што стоји ствар код предлога попа Марка Петровића и не тиче се финансије, државне касе.

Ми имамо два среза у смедеревском округу: срез смедеревски и срез јасенички. У смедеревском срезу постоји канцеларија у Смедереву, канцеларија среза јасеничког је у Паланци а канцеларија среза орашког у Вел. Орашју и та је среска кућа коштала на 204.000 динара и у тој кући сад нико не седи сем једног поштара, који је и телеграфиста у Паланци. Сем среског начелника постоји и последњи судија који седи заједно у једној среској кући и по томе има на неких 31 чи-

новника заједно. Они немају где у једној среској кући да станују и да раде своје посао, него морају да траже друге куће те за то срез плаћа. Док овамо у Орашју стоји бив. среска канцеларија празна где би могао да стане сав персонал срески и истражног судије. С тога мислим, да би могао да буде размештај чиновника и да се се нагомилавају на једно место. У срезу смедеревском имаде 4 писара а истражни судија има 2 писара и 4 практиканата, а у срезу јасеничком поред персонала среског имаде још 2 писара истражног судије и практиканата који у срезу које код истражног судије имаде 7. Тај је број персонала тако нагомилан по овим среским канцеларијама да немају већ где да раде.

Тај је број чиновника тако је смештен у тескобној згради да просто не може да ради. Ја сам мојим очима видео, да за једним столом седи судија а до њега писари испитују троцицу по кривичним делима. Да ли се разумеју они што говоре, ја не знам, али да не могу успешно послове да раде то је факт?

Ми плаћамо зграду овамо у Паланци, а они у Смедереву, а међутим зграда која кошта 17.000 дук. дес. стоји празна. Ми не тражимо ни 10 нара новог оптерећења буџета, него тражимо просто да се одреди други распоред чиновника, да рецимо један писар врши дужност капетана да му се додаду још 2 писара и 2—3 практиканта. Дакле да један буде у Орашју а други да остане тамо где је. Ви знате, господо, да је посао у том крају врло велики, да има врло много послова односно пореских предмета и код извршних власти. И Бооград тражи једно одељење због врло увеличанних послова. Из истог узрока и овај предлог је логичан. Овај предлог не треба ценити, са оне стране са које се може ценити предлог пола Марка, јер за премештање среске канцеларије у срез, треба платити за нове чиновнике. Међутим овде постоји 31 чиновник и њих само треба боље распоредити. Зато мислим да овај предлог треба усвојити.

Вића Радовановић — Ја нисам потписан на овом предлогу, али и ако нисам потписан, устао сам опет да кажем неколико речи и да овај предлог потпогнем.

Ја сам лањске године кад смо решавали о административној подели земље, био сам у начелу противан малим срезовима, и сваком приликом, где год се мали срез тражио, нападао сам. Али и ако хоћу овде да браним овај срез не може ми се никако пребацити, што сам лањске године нападио на мале срезове. Врло је лепо мој друг Ратарач казао, овде се од државе не тражи никакав нов издатак. Буџетски расход који се даје на срез јасенички, постојаће исто толики као и до сад, и ако се срез орашки обнови. Овим предлогом ништа се не тражи више, него да се онај исти персонал боље распореди, а тиме ће бити уштеде и мање трошка на народним леђима. У Орашју постоји зграда у које нема ни у Паланци ни у Смедереву. У Паланци ми кубуримо, немамо где да сместимо канцеларију истражног судије, и за то што је чиновништво прегрчено у малој згради, народ кад дође по слом, и ако му је близу да за дан може да оде и да дође опет не може да сврши свој посао, јер због малог простора канцеларије не могу људи ни да дођу лако на ред да уђу у уђу у канцеларију и врло често остају и сутра дан да сврше свој посао.

Међутим, кад би се канцеларија разместила на више соба и поделила у више одељења, што све може да буде у Орашју, овда би послови ишли брже. Дакле не стоје исти разлози за обнављање овога среза, који стоје за срез подгорски. Тамо се тражи нов срез, онај срез који је постојао, а среска канцеларија за тај срез не може се подмирити са истим чиновништвом које постоји, док овде ова два среза могу подмирити потребу и трећег среза, а међутим народ би се у исто време отресао плаћања квартирине за страћаре у Паланци као канцеларије истражног судије и друге канцеларије. У интересу народа и његове штедње требало би овај предлог усвојити а и са разлога што се ни за једну нару неће државна каса оптеретити.

Јоксим Павловић — Тешко би било бранити у данашње време према нашим финансијским приликама једну нову установу која би тражила нову повчану жртву. Али с друге стране врло је лако бранити установе, које су пре 20 год. заведене, па пре две-три године у интересу некаквих уображених разлога штедње укинути. Посао у срезу јасеничком веома је велики, а да је велики то све могли чути и из говора г. министра, да тамо леже пресуде од 1858 год. неизвршене. Ја вас питам хоће ли држава да буде тиранин појединцима, да се пресуде код власти не извршују и друго ако хоће да буде тиранин према појединцима, хоће ли да брани свој интерес, јер она има у том крају вересије преко $1\frac{1}{2}$ милијуна динара. У оваквом стању данас не може се потражити рачун од старих кметова а не може се наплатити порезна вересија. Господо, срез орашки то је био један срез врло издашне руке. Тај срез платио је 16 до 17.000 дук. за своју среску канцеларију. Он је дао на друмове 30.000 дин. и та сума новаца пропала му је код државне власти. Срез орашки, то је господо онај срез, у коме су пређашње владавине наилазиле на највећу опозицију и кад се воља тога народа у минулом времену није могла скрхати, онда је злогласни капетан Мапаревић казао: ја вас не могу победити, али ја могу учинити да немате среза, и збиља то је и учињено после избора 1886 год. Никаква штедња није учињена што је овај срез укинут, јер овај срез није придат другом срезу, него је раздељен међу оближња два. И ако тражите каква акта, онда морате ићи у другу канцеларију у Орашје и чиновник док пронађе та акта, врло много времена треба, а и кад се пронађу, једва дођу на ред да се изврше. У том срезу пре је било 4—5 чиновника, а у другом 5. међутим сад има 15 чиновника у јасеничком срезу у Паланци и онда се народ сасвим праведно пита: гди је та штедња и зашто се троши толики новац и кад у место 10 чиновника раде 16, за што да чекамо по 2—3 године док пресуда дође на ред; и заиста то није оправдано. За то и ја држим да је сасвим умесно да се чиновници разделе и из једног и из другог среза и да се образује срез као што је и пре био, а тиме ће се учинити олакшица у вршењу посла а и олакшица народу. Ја сам имао истина прилике да видим да начелник ради по 8 сати дневно, па опет не може да посвршава сав посао и људи морају да се задрже по 2—3 дана, а често пута дешава се и ово да онај чиновник, који је радио на извесном послу у канцеларији отиђе у срез и често пута човек који дође посла ради у канцеларију, мора да се врати натраг кући само за то, што је срески чиновник отишао у срез, и народ тако дангуби а и трпи многе штете због тога. Кад се узму све те околности у обзир, а нарочито још и то што су нека г.г. посланици поднели предлог да се један срез у округу нишком укине са свим има оправданих разлога да се васпостави срез орашки.

Тома Војичић — У одбору ја сам одвојио мишљење и код овога среза, за то што сам стекао уверење да овако велики срез што даље остане, све ће већма затрпанији послови бити а то ће бити на штету народа. То сам имао на уму и код среза подгорског, за то сам био мишљења да се он поврати као што је и био а тога сам мишљења и за овај срез.

Тривун Милојевић — Ја знам какве је среће био срез и дгорски да ће тако проћи и предлог о обновљењу овога среза орашког. Ја држим да је се Скупштина огрешила о срез подгорски и да бар не треба сад овде да се огреша. Од тога што нама среске канцеларије у срезу подгорском имају асне само механике, што људи морају долазити у Ваљеву и задржавати се по 2—3 дана. У колико има разлога да се задовољи народ среза подгорског, у толико више има овде, јер као што смо чули, зашто је укинут срез орашки? Ни зашта друго, него за то што је он бирао опозиционаре у Скупштини 1886 год. Тај је народ казнио капетан Мапаревић и данас не поватити тај срез, значи и даље оставити ту неправду која му је учињена од капетана, а сада то исто и Скупштина чини, и хоће да га казни. Поред тога стоји и разлог да за обнављање тога среза не треба никаквих нових издатака, јер има довољно чиновника у те две среске канцеларије и само их треба боље распоредити. И не усвојимо ли овај предлог, то би значило да ми само остављамо

чиновнике по варошима да уживају, да не каљају ципеле своје у срезовима. Г. Р. Тајсић рече да би ми злу практику увели ако би овај предлог потпомогли; али господо, кад би г. Тајсић ишао по 14 сати до среске канцеларије, друкчије би говорио, по њему је кућа пред канцеларијом тако рећи у Гучи, и тако исто кад би видео каква је за овај срез канцеларија у Орашју и поред ове иде свет у Паланку и Смедерево. Дакле ја сам мишљења да се усвоји овај предлог о обнављању среза орашког, а остајем и тога уверења да се Скупштина огрешила и о срез подгорски у окр. ваљевском, који по самој речи „Подгорски“ доста значи, да је сав у камењима.

Павле Ранковић — Скупштина не треба да се руководи оним истим разлозима, којима се руководила при решавању питања о срезу подгорском, па да и за овај срез донесе решење као и за овај. Разлог је, господо, да се установи орашки срез. Срез смедеревски има 9—10.000 пореских глава, а у срезу јасеничком има преко 13.000 пореских глава. Послови су претрпани тако, да не може да се ради са успехом. Људи дођу и чекају по два три дана док сврше посао. Друго, господо, треба имати на уму, да се овим предлогом не тражи некакав поврт на буџет, него се само тражи размештај чиновника, да се брже послови врше, а тиме ће се учинити и олакшица чиновништву а и једна велика уштеда ономе народу. Ако остану срезови као што су данас, народ ће се изложити новоме трошку јер ће морати да плаћа канцеларије за истражне судије у срезу смедеревском и јасеничком, јер немају локала за смештај и рад истих, а међутим постоји готова среска кућа у В. Орашју, која је за тај посао грађена, какве сумњам да има у Србији. Она стоји празна и срез јасенички плаћа чуваре који ту зграду чувају, а плаћа ће и нов прирез за зграду ради смештаја истражног судије. За то молим Скупштину да установи срез в. орашки. Ја би молио Скупштину, да она донесе своје решење и да сва акта упуту министру да он учини распоред чиновника, а другим се не ће ничим оптеретити.

Потпредседник — Објављујем, да претрес свршен. Приступиле се гласању. Најпре ће се гласати о мишљењу одборске већине, која предлаже да се предлог одбаца, па ако оно пропадне, онда ћемо гласати о мишљењу одборске мањине. Ко је за то, да се прими мишљење одборске већине нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи). — Објављујем, да је већина седела, и да је Скупштина одбацила предлог Алексе Ратараца на реду је да се поименично гласа о измени §, 364. кривичног закона. Ко је за то, да се ова измена прими нека гласа за ко је против гласаће *против*.

Секретар прозива:

Алекса Ратарац, за; Андра Љубичић, за; Анта Рајичић, за; Арса Дреновац, за; Арсеније Проконијевић, за; Арсеније Ирић, за; Атанасије Вучковић, за; Богосав Поповић, за; Вожа Кунатровић, за; Васа Манојловић, за; Витомир Младеновић, за; Вића Радовановић, за; Војин Ђирковић, за; Вуча Николић, за; Данило Јовановић, за; Добра Ружић, за; Бока Анђелковић, за; Бурђе Ђоровић, за; Живан Радосављевић, за; Живко Малопарац, за; Живан Живановић, за; Илија Душманић, за; Јован Авакумовић, за; Јован Поњаваћ, за; Јован Милић, за; Јован Николић, за; Јоксим Павловић, за; Јованча Стојановић, за; Јоксим Павловић, за; Јоца Ж. Јовановић, за; Коста Борисављевић, за; Коста Влајић, за; Коста Јуришић, за; Коста Јовановић, за; Лаза Лазаревић, против; Лука Лазаревић, за; Лазар Милосављевић, за; Љуба Јоксимовић, за; Љубинко Милинковић, за; Љубомир П. Ђирић, за; Милан Глигоријевић, за; Милан Ђурић, за; Милвој Јосимовић, за; Милојко Лешјанин, за; Милош Обркнежевић, за; Милош Ј. Богдановић, за; Милун Миљковић, за; Мулутин Гарашанин, за; Михаило Веселиновић, за; Михаило Ристић, за; Младен Аксентијевић, за; Младен Живковић, за; Младен Марковић, за; Милан Поповић, против; Никола Живадиновић, против; Никола Протић, за; Никола Ристаћ, за; Новак Милошевић, за; Павле Ранковић, за; Павле Станковић, за; Панта Срећковић, за; Радоје Костић, за; Рајко Петровић, за; Рајко В. Тајсић, за; Раша Нинић, за; Риста Поповић, за; Савко Ђусић, за; Сретен Гогић, за; Станко Петровић, за; Станча Виденовић, за; Стеван Ристић, за; Сава

Величковић, за; Таса Николајевић, за; Тодор Туцаковић, за; Тодор Радовановић, за; Тома Бојичић, за; Тома Јовановић, за; Трифун Милојевић, против; Урош Вукчијевић, за; Филип Милојевић, за; Павле Вуковић, за; Димитрије Катић, за.

Председник — Изволте чути резултат гласања. Гласало свега 86 посланика. Од њих је гласало за измену 83, против 3, и према томе објављујем да је Скупштина усвојила у целости измену §, 364. крив. закона.

Част ми је известити Народну Скупштину, да је Држ. Савет вратио предлог Димит. Илићановића, о укнићу заплашког среза са својим мишљењем. Предлог упућујем секцијама да га проуче и изберу по једног члана за одбор.

Данашњу седницу закључујем, а другу заказујем у 8 часова пре подне.

На дневном је реду:

1. Друго читање закона о трошарини;
2. Извештај одбора о решеним молбама и жалбама и
3. Одговор министра унутрашњих дела на интерпелације.

Састанак је трајао до 1 часа по подне.

96 САСТАНАК

16 марта 1891 год. у Београду

ПРЕСЕДАВАО ПРЕСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Љуб. П. Ђирић

Почетак у 8½ часова пре подне.

Присутан г. министар финансије.

Председник — Отварам 96 састанак. Изволте чути протокол 94 састанка.

Секретар Лука Лазаревић прочита наведени протокол.

Председник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути протокол 95 састанка.

Секретар Љуба Јоксимовић прочита поменути протокол.

Председник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути молбе и жалбе упућене Скупштини.

Секретар Љуба Ђирић чита:

Трговци из Кладова моле, да се у предложеном закону о трошарини ублажи чл. 4;

Суд општине растишке у срезу рачанском округа ужичког, моли да се пут „Дервента“ огласи за сре ки;

Прока Митровић и другови сапуниције из Паланке, моле да не буде трошарине на сапун и лојанице;

Грађани из Придворице у ср. моравичком окр. ужичког, моле да се узакони, да неписмени — где има писмених — не могу бити кметови, а где мора бити и неписмени кмет, да се, поред њега, на сваком акту потписују и присутни грађани;

Еснаф лебарски из Београда моли да се укине таксирате леба;

Мијаило Радуловић, пешадијски капетан из Крагујевца, моли да му се извесне године службе урачунају у указне;

Изасланици трговачко-бакалских еснафа из Србије моле, да се у закону о трошарини ублажи члан 4 и измени чл. 22.

Председник — Све ове молбе и жалбе упућују се надлежном одбору.

Изволте чути једну молбу посланика за одсуство.

Секретар чита:

Господину Председнику Народне Скупштине

Молим да ми се одобри три дана одсуства по ради нужних домаћих потреба.

16 марта 1891 год.

Београд.

Коста Јовановић
НАР. ПОСЛАНИК.

Председник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Секретар чита:

Народној Скупштини

Молим за продужење три дана одсуства.

Димовић
НАРОДНИ ПОСЛАНИК.

Председник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Изволте чути једно питање на министра просвете.

Секретар чита:

Питање

НА

Г. Министра просвете и црквених послова.

Познато ми је, да је бивши ректор Богословије г. Јаков Павловић добио одсуство до краја ове школске године ради поправке здравља; познато ми је да је он седио у семинарији као ректор са свом својом фамилијом па чак и са зетом; познато ми је, да он и данас седи, познато ми је да садањи ректор г. Фирмилијан нема за себе ни за богословске ствари места; познато ми је, да је министар актом од 18 фебруара ове године ЦБр: 19. саопштио г. Јакову да се одмах из богословијске зграде исели; познато ми је да г. Јаков има своју кућу овди у Београду и да исту даје под кирију.

Према овоме излази ово: г. Јакову се прохтело да седи дабе у згради богословијској и да своју зграду даје под кирију и отуда вуче хасну, јер ова његова смелост да и после наређења г. министровог седи, и, шта више да на саопштењу акта напише „кад могу иселићу се“ не може се друкче тумачити но да он себе сматра за независног у згради богословијској. Што ја тврдим да тако што не може у Србији под окриљем закона бити; на основу чега тражим и питам:

1. Може ли и има ли снаге г. министар да свом акту од 18 фебруара тек. год. ЦБр: 19. да важности у извршењу.

2. Да ли и за г. Јакова као српског грађанина важе закони у покривању наредаба виших власти и

3. Има ли закона и оће ли г. министар наредити да се напаати за квартирину што је седио г. Јаков бесплатно.

15 марта 1891 год.

Београду

ПИТАЧ
Алекса Ратарац
НАРОДНИ ПОСЛАНИК

Председник — Питање ово упућује се надлежном министру да на њега одговори.

Изволте чути једну интерпелацију на г. министра просвете

Секретар чита:

Интерпелација

НА

министра просвете и црквених послова

У срезу голубачком, окр. пожаревачког парохија Баричко-Миљевачка остала је без свећеника, јер је њен свећоник добио парохију у Градишту.

Дознали смо, да је г. митрополит Михаило наредно да се истом свећенику, који је био у Баричкој парохији издаје половина бира.

Овакав поступак г. митрополита Михаила несасобразан је закону. На основу чега тражимо да нам министар одговори:

1. Је ли истина, и

2. Има ли закона и има ли власти над митрополитом Михаилом, или је он неодговоран за његова наређења која су противна закону?

15/III 1891 год

Београд

ИНТЕРПЕЛАНТИ:

Алекса Ратарац с. р.
Јоксим Павловић с. р.
НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ

Председник — Ова интерпелација упућује се надлежном министру да одговори на њу.

Сад има секције да изберу по једнога члана у одбор, који ће да проучи предлог г. Илићановића о укидању среза за-плањског, а који је предлог враћен из Држ. Савета. С тога дајем 10 минути одмора, да се секције прикупе и изберу по једнога члана. (Настаје одмор).

После одмора.

Председник — Продужава се седница. Изволте чути резултат избора за одбор, који ће да прегледа предлог г. Илићановића. У тај су одбор ушли ови: Андра Љубичић, Коста Јовановић, Станча Виденовић, Арсеније Ирџић, Сретен Гогић, Јованча Стојановић и Филип Милојевић.

Сад прелазимо на дневни ред. На дневном је реду други претрес закона о трошарини.

Стојан Рибарац — Од пре неколико дана стижу Скупштини молбе од трговаца и бакала, у којима се тражи, да се узму у процену, при решавању пројекта закона о трошарини, неки обзир, које они налазе да су праведни. Те молбе по по-словнику треба да се упуте одбору за молбе и жалбе, али, кад би се тако урадило, онда би те молбе остале без икакве практичне вредности, прво за то: што се данас решава закон о трошарини, и на другом је читању, а друго, за то: што би те молбе морале бити после одбијене, пошто је закон већ решен. Да би Скупштина имала у обзир, при решавању овога закона, праведне жеље тих молаба, ја бих молио да се оне прочитају пре него што пређемо на дневни ред.

Милош Богдановић — Ја мислим, да не би имало места овоме захтеву г. Рибарца. Ви знате, да смо ми решавали пре једно животно питање појединих грађана, питање о сеоским дућанима, и тада су Скупштини стизале многе молбе, и ми се нисмо обазирали на те молбе; нису прочитане у Скупштини, кад је тај закон решаван; и решили смо тај закон онако, како нам патриотизам налаже; па тако треба и у овој прилици да поступимо.

Поп Новак Милошевић — Оно, што је поменуо поштов. посланик Рибарац, ми смо то и урадили. Све оне молбе, по овоме предмету, које су дошле одбору за молбе и жалбе, чим смо их решили, одмах смо их упутили одбору финансијском који је расправљао тај предмет. Оне су дакле, прошле исти пут, који треба да прођу, и оним путем, који пословник наређује.

Председник — Прелазимо на дневни ред. Молим г. известиоца да заузме своје место.

Известилац Јоца Ж. Јовановић почиње да чита молбу бакала. (Чује се: шта је то?) Молба бакала, коју су нам јуче упутили.

Председник — молим вас, нема места читању те молбе у Скупштини, и та молба треба да се упуте одбору за молбе и жалбе, на после тек одбору за решавање закона о трошарини. С тога вас молим читајте пројект закона о трошарини, како је усвојен на првом читању.

Известилац чита чл. 1.

Димитрије Машећ — Господо, кад је први претрес овога закона у начелу био у Скупштини, ви се сећате, да сам ја и у начелу био противан целом овом закону, једино с тога што је једностран. И, разуме се, кад сам у начелу био проти-

ван, ја сам рачунао, да ћете бити сагласни са мном, да се одбаца овај пројект с тога, што је једностран, јер сматра се, у целом свету, да никакав закон не треба да буде једностран, него да је праведан према свима сталекима подједнако; али кад сте усвојили у начелу, ја држим, да не би било право сад у појединостима усвојити тај закон, јер се њиме не постизава она жеља, која је изнесена у Скупштини, како од стране министра финансија, тако и од стране радикалних говорника. Кажем: не постиже се жеља, јер државне финансије оваким једностранним законом донеће од чести прихода, а можда ће ти приходи бити и врло мали. Дакле, кад то стоји, и кад нисте то хтели да усвојите, онда у том случају, да би и држ. финансије добиле прихода мало више, и да би сви сталекиме били подједнако оптерећени, ја држим, у толико пре, што је министар финансија на првом читању казао: да ће се ова трошарина применити у толико, у колико се ова не коси са појединим уговорима страних држава, и ја мислим, пошто ће овај закон бити привремен, и кад нам истеку говори, да ће мо правити друге, да би бар неке артикле из овога првог члана, требало изоставити; а ти су артикли ови: шећер, кафа, пиривач, зејтин за јело, риба слана, сува или у саламури и пиво; а оно друго нека остане. Кад до године истеку ови уговори, онда можемо узети и те артикле. Ја мислим, да би било најправедније да тако учинимо, и ако је Скупштина вољна, ја бих молио да ме потпомогне. (Не помажу га.)

Прота Милан Ђурић — Господо, ја знам да као год што говори поштов. предговорник Машић, да треба одбацити трошарину, да се тако исто може рећи: радикална странка и влада, која је толико година викала противу трошарине, а сад кад су на влади, да и сами уводимо трошарину. Истина је, да смо ми викали противу трошарине у оно доба, кад смо видели, да се почело рђаво руковати са држ. финансијама, а, док нисмо били задужени. Али данас, ми признати морамо, да усљед три рата и усљед рђавог руковања и газдовања са нашим држ. финансијама, земља је наша задужена са преко 360 милиона динара. Ми ћемо се, дакле сви сложити у томе, да Србија мора платити своје дугове и да Србија треба да живи својим животом.

Председник — Није сад реч у начелу. Ја бих молио да говорите о чл. 1.

Прота Милан Ђурић — Па ово моје мишљење и стоји у вези са првим чланом; и ја хоћу да одговорим г. Машићу. Зар да се оптерети трошарина на леб, на со и на најживотније потребе, које требају нашем народу. Дакле, финансијска политика садашње партије, која стоји на управи земаљској, која је затекла земљу задужену у врло жалосном финансијском стању, хоће да држ. финансије стави на здраву ногу, и наша је за нужно, да трошарином оптерети само оне артикле, који нису од преке потребе за живот човеков.

Као што рекох, ми би били сви противни трошарини, али кад постоје државни дугови ту, кад треба да сачувамо земљи углед, кад треба да сачувамо кредит, онда и ја, који сам толико година викао противу трошарине, делим то мишљење, а налазим да ће се и Скупштина с тим сагласити да треба оптеретити извесне артикле, који нису преко потребни за живот, јер то тражи од нас патриотизам и то нам налаже будућност земље, да треба да смо вољни свакад на само популарност жртвовити него и живот гди захтевају интереси државни као што је овди у овој прилици, а које ћемо артикле оптеретити видихемо при специјалном претресу. Господо, ја знам да трговачки сталек лежи на срцу и Скупштини и влади, јер и то су наша браћа наши грађани, али знајте то да се трговачки сталек не оптерећује, него ће то плаћати потрошачи. Међутим колико ће се плаћати, то ћемо решити. Ми не смемо више никако товарити на земљораднике, јер као што је лепо министар финансије казао, многи су сељаци оптерећени првашњим премером и многе би породице остале без леба и без крова, кад би на њих још ударили; на против мора се још скидати, као што је већ скинуто са земљишта милион и по дин. Господо, угледајмо се на наше претке коју се нису устручавали од тежих жртава, само кад је то интерес земље захтевао, и ми сад не смемо да оставимо неоптерећене оне артикле, који нису за живот преко потребне, као

што су: шећер, кафа и др. Ја бих разумео војевати против ове трошарине кад би она била ударена на леб, со, дрва, као што би можда Машић тражио, али ми овде видимо све оне артикле који ни су за живот преко потребне.

Да завршим свој говор. Ја сам тврдо убеђен да је министар финансија добро ово удео и да ће наша финансијска снага моћи да поднесе овај терет и да ће нап. буџет стати на здраву ногу, те да се нећемо задуживати, као што су радили наши претходници и за то сам да се овај члан прими.

Димитрије Машић — Ја одбијам од себе ове наводе проте Милана, јер ја сам оно тражио у интересу народа и потрошача, а не за себе.

Максим Сретеновић — Кад је изнесен овај предлог о трошарини пред Скупштину, ја сам рачунао да се могу оптеретити још извесни артикли са трошарином, ма и најмањом цифром, а то бар извесни артикли мекога, јеснапа мануфактурних и галантирских, па и коже израђене ледерлук, стакло, порцелан, земљани и цинкови судови и т. д. те да на тај начин олакшамо ове артикле, који су овде оптерећени; но пошто сам извештен од г. министра финансија да то не може да буде, јер се нигде у свету не терети трошарином оно што се не једе и не пије. Ја бих био за то, да се овде уврсти и још неки предмети те да се ма у колико олакша овим артиклима, у 4 члану овог пројекта именовани, а то је бело брашно и разна теста.

Раша Нинић — У првом члану уврћена је риба, зејтин и пиривач, ја бих молио Скупштину да смањи трошарину на ове артикле. (Кад дође на ред, онда говорите о томе).

Коста Јовановић — Ја сам и ономад говорио о овој трошарини и рекао сам да није право, да се народ толико оптерећује. То је штетно за наш народ, јер као што сам ономад казао, ако се удари трошарина на рибу, зејтин и пиривач, онда ће наш народ заборавити на православну веру и почеће да мрси, јер помислите само ово, наш сељак ради целе недеље, и једе тако рећи сувог хлеба, па кад дође празник или недеља, он тек онда узме мало зејтина или пиривача или кафе. С тога сам ја за то да се изостави трошарина на шећер кафу, зејтин, пиривач, свеће и сапуни, а на остале артикле нека остане трошарина.

Председник — Оглашујем да је претрес свршен. Стављам на гласање чл. 1.: Ко је за то, да се чл. 1 прими нека седи, а ко је против нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 1.

Известилац чита члан 2.

Председник — Стављам на гласање чл. 2. Ко је за то, да се чл. 2 прими нека седи, а ко је против нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 3.

Известилац прочита члан 3.

Председник — Стављам на гласање чл. 3. Ко је за то, да се чл. 3. прими нека седи, а ко је против нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 3.

Известилац — Пре него што пређемо на чл. 4., сматрам за дужност да код појединих ових тачака, које су унете у закон о трошарини, кажем колико је до сад било регалне таксе, а колико се сад повишава. Видео сам да је ово погрешно схваћено и у штампи и у јавности. Сматрало се да је ово трошарина, у коју се не рачуна регална такса која је досад плаћана. То је погрешно. До сад је на шећер плаћано 14 дин. а овим се законом наплаћује 25. Дакле није 25 динара повишено него 11.

То сам сматрао за дужност да напоменем и казаћу код сваке тачке колико је повишено.

Сад прелазимо на чл. 4

(Прочита тач. 1.) До сад је било на шећер 14 а сад је 25, повишица 11.

Живан Живановић — Господо, стара је једна пословица, која каже: „правда држи земљу и градове“. Ако игде треба да буде правде, то онајуре да буде при распоређивању дација, које сви грађани треба да подносе за своју

земљу. Овај закон доноси извесне нове дажбине, које су усвојене чл. 1. и ми на жалост не можемо да говоримо о брицању овог или оног артикла, почем је члан 1 већ усвојен.

Господо, постојала је стара трошарина. Овим се законом повишава стара трошарина, али се у исто време унашају нови артикли. Тако је стара трошарина постојала на зејтин, кафу, шећер, али није постојала на салун и свеће лојаве, Има дакле приновљених артикала овим новим законом.

Кад ја говорим о скидању ових такса, ја се нећу заклањати за уговор који постоји између Србије и других држава; свако еманциповане од тих по нас доказано штетних уговора, ја ћу сматрати као добродошло, и ако нама држава може да нађе начина и пута да то све оствари, ја ћу сваки такав покушај увек поздравити и без резерве потпомоћи. Али господо, овде је говор о правди. Мени се чини да се овим новим дацијама чини неправда и трговцима и потрошачима; цена постаје све већа, јер се код кафе повишава дажбина од 35 на 200 дина. (Чује се: говор је о првој тачци). Кад је тако, господо, ја ћу се вратити на мој први предлог, при првом читању, који су потпомогли моји другови и који је са знатним разлозима потпомогао и г. Мика Поповић.

Господо, имајте на уму, да ће ова трошарина, баш и ова која се помиње у тач. 1 учинити то да ће многи људи напустити потрошњу ових артикала; трговци ће да пропадну, а што је, ваљда, главно и приход ће бити отуд мањи. Јер узмемо шта има све да се плаћа код шећера, као и код сваког овог артикла. Има да се плаћа цена његова, за тим *ђумрук, трошарина варошка, трговачки провизион* и напо-слетку *подвоз*. Кад већ толико има да се поше цена шећеру, онда ја држим да је дужност држави да ову трошарину смањи.

Да не би ваздан говорио, ја се враћам на свој предлог да се ово врати одбору да се све цене негде са свим избришу а на остале артикле смање са ове цене бар испод половине. Молим другове да ме потпомогну. (Потпомажу га).

Председник — Пошто нико више не тражи реч, оглашујем да је претрес свршен. Стављам на гласање. Ко је за то да се тач прими нека седи, а ко је против нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила тачку 1.

Известилац прочита тач. 2 (чл. 4).

Овде је било до сада 14 динара, а сад се подиже на 100 динара.

Димитрије Машић — Да бих остао доследан мојој тражби код првог члана, сматрајући да треба луксузне ствари оптеретити, држим да би овде требало метути 500 динара у место 100 динара, јер ово не једе сиротиња него господа.

Председник — Претрес је свршен. Ко је за то да се прими прочитана тачка 2, тај нека седи, а ко је противан, тај нека устане? (Сви седе). — Објављујем да је једногласно усвојена тач. 2.

Известилац прочита тач. 3.

До сада је била регална такса од 100 кила 33·68 дина. а на првом читању усвојено је да буде такса од 100 кила 200 динара, дакле од килограма 2 динара. Пошто имамо сви уверења, кад се одједанпут повиси велика такса да ће трошарина бити мања и нама је циљ да добијемо што више новца, те да подмиримо дефицит у колико се може, то да би остала потрошња већа, ја предлажем да ову таксу сведемо на 100 динара од 100 кила, и молим 10 посланика да ме потпомогну. (Потпомажу га).

Мика Спасојевић — Господо, на првом читању усвојено је да на кафу буде трошарина 200 дина. од 100 кила. Ја не разумем шта је то сад да Скупштина од једанпут спушта ту таксу? Зна се да је тај артикал при првој трошарини био највише оптерећен, па је ипак највише трошен, и с тога ја мислим да треба да остане ова такса од 200 дина., а не данас да решавамо једно а сутра друго.

Радисав Митровић — Ја бих молио г. известиоца да ми објасни, да ли се оних 33·68 динара рачунају заједнички са ових 100 динара.

Известилац — Ја сам у напред казао да се она такса, која је била од 33·68 динара сада повишава на 100 динара.

Димитрије Машић — Као што знате на првом читању била је такса на кафу 200 динара. И ви знате да сам ја говорио против тога и у опште против те трошарине. Истина сад није бог зна шта смањено, али је у главно и сведена ова трошарина, и мило ми је што видим Скупштину вољну да смањује ову трошарину и што ће још више смањивати, јер сматрам да је ово много и да треба још више смањити.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање тачку 3 по предлогу известиоца, на који је пристао и г. министар финансије, а то је да на кафу, у место 200 буде 100 дина. од 100 кила. Ко је за то, да се прими тачка 3 са изменом, коју известилац предложио, тај нека седи, а ко је противан тај нека устане? (Сви седе). — Оглашујем да је усвојена тачка 3 по предлогу известиоца.

Известилац прочита тач. 4.

Јоксим Павловић — Овде је много оптерећено кад се мете 300 динара, а осим тога треба да се стави примедба, да се на ону кафу, на којој је плаћена трошарина као на сирову, не наплаћује два пута та такса, кад се испржи.

Известилац — Овде је стављено толико на кафу пржену за то да се не би доносила са стране, него да се прерађује код нас и да наши грађани заслужују што од тога. Друго, овде је обухваћено и то да у колико се прерађује у земљи, у толико ће се ослободити трошарине.

Алимпије Васиљевић — У пројекту владином није био увршћен чај у ред ових артикала, на које се удара трошарина, него је изненадно овде у Скупштини поднесен тај предлог и Скупштина га је усвојила. Ја мислим да је врло добро влада учинила, што није уврстила и то у ред ових артикала, и то с тога, што се чај у нашој земљи врло мало троши, и што ће бити врло мало вајде за државну касу, а друго с тога, што је то пиће здраво, и Русија и Енглеска старају се да се то пиће распростире, нарочито с тога што предупређује грозницу. Но остављам лекарима да они о том говоре, а ја хоћу да обратим пажњу Скупштини на ово, да је то једини артикал, који ми добављамо из Русије, и сад у ово време, кад се говори у Русији да се води рачуна о томе, да се многи наши производи, нарочито суве шљиве, вино и ракија, извозе у Русију, и де се скине са свим ђумрук са вина, ја мислим да не би требало овде да увршћујемо и чај, јер би било и корисно и политично да се тај артикал за сад изостави.

Вића Радовановић — Морам да узмем реч да одговорим поштованом предговорнику с тога што сам ја предла-гач овога, да се и чај оптерети. Г. Алимпије Васиљевић у свом говору рече да се чај мало троши и с тога разлога не треба га оптеретити. Али кад оптерећујемо сва ова друга пића: кафу, чоколаду и т. д., онда држим свакојако да ће и сам признати, да ће се чај трошити више. Што г. предговорник наводи да је чај лековит и да га због тога не треба оптеретити, ја мислим да је и кафа лековита у неком случају; свакојако тај разлог не може да опстане. Што се тиче тога да је тај артикал из Русије, и да ваљда из љубави према Русији не треба тај артикал оптеретити, ја мислим да тај разлог не треба да нас руководи да не оптеретимо тај артикал тим пре, што не смемо да будемо једностранни и да према једној држави имамо симпатије, а антипатије према другој држави, јер онда би тиме дали повода другим државама, н. пр. Аустрији, да нам каже да ми штедимо артикле из других земаља. Свакојако дакле то не може да руководи Скупштину. На завршетку у оправдање могу да кажем да и чај спада у артикле, које троше богати људи, који имају доста новаца, и свакојако непаметно би било да оптеретимо неке намирнице, а да оставимо чај, јер би се он трошио ме-сто кафе

Панта Срећковић — Ја не бих говорио о овој тачци да г. Вића Радовановић није пренео питање на друго зем-

лиште. Што се тиче кафе, чаја и што се тиче ракије њих треба да сматрамо да оне немају ране изузимајући онај део који дође са шећером, него се употребљују да се човек угреје. Отуда долази то да у Русији и Енглеској употребљује се много ракије. Ракија не рани човека, него га узбуђује и чини га способним да може да ради и кад нема снаге.

Да би се то предупредило и дала могућност, да се човек угреје без ракије ишло се на руку и чак давала се премија да се пије чај, који загрева човека, а не чини га пијаним, јер би од употребе ракије страдали читави срезови. Сад хоћете ли да се пије чај или ракија. По мом убеђењу боље је да се пије више чај него ли ракија.

Алимпије Васиљевић — Ја не знам зашто је г. Вића представио мој говор, као што ја нисам говорио. Ја о симпатијама нисам говорио и да ради симпатија треба чај да пустимо.

Ја сам говорио о томе, да се у Русији покреће друштво да наше производе, а нарочито вино, ракију и суве шљиве унесе и да раде код владе, да се скине ђумрук и да се ти наши производи код њих одомаће. Ето то ме је навело те сам казао да у интересу наше трговине, нашег интереса не оптеретимо тај једини артикл, који се доноси из Русије. Ја нисам говорио о симпатијама и антипатијама, него о привредним интересима, ја кад сам и на првом читању предлагао да се на кафи смањи 1 динар ви нисте хтели, а сад, кад предлагате ви, то се усваја.

Тома Јовановић — Г. Вића рече, да ми не смемо бити једностранни према Русији и показивати антипатије према Аустрији. Ја мислим да ми смемо бити једностранни према Русији од које и данас чекамо спас, и која нам је и до сад доста добра учинила.

Жив. Живановић — Ја држим, да тач. 4. чл. 4. у који је ушао и чај може бити подударна са тач. 3. у коју је ушла сирова кафа. Господо, кафа пржена више се троши по сиротињским кућама; а богате куће саме кушују кафу у зрну. И онда ова такса од 3 дин. кила биће осетнија, па што само на сиротињске куће, а не на богатшке. Сем тога, господо, ове заменице кафи иначе су јевтине и ја држим не би требало те сурогате који се мешају с кафом оптеретити с тако великом таксом, као и праву кафу. Кад је цигура била скупа као кафа?! Ја бих предложио, да на све ове артикле, који су побројани у тач. 4. буде такса 100 дин. од 100 кила, као што је и такса на сирову кафу усвојено. Молим, ако има 10 посланика да ме потпомогну. (Не потпомажу га.)

Новак Милошевић — Познато је господо, да пржена кафа није чиста, па и ја сам за то, да чај дође овде, јер, господо, чај није намирица народна. Ко хоће да се загреје, може и другим средствима не мора чајем, него другим што ми имамо. Ми имамо липовог теја, зовиног теја, и може то сваки употребити у место чаја, ако му је чај скуп. С тога сам и ја да остане такса како је предложено.

Председник — Предлог г. Живана није потпомогнут, гласаће се о тач. 4. како је на првом читању усвојена. Ко је за то, да се тач. 4. прими, нека седи, ко је против нег устане? (Већина седи.) — Објављујем да је Скупштина усвојила тач. 4.

Известилац чита 5. пиринач.

До сад није било трошарине.

Дим. Машић — Господо, на првом читању изнесени су разлози од радикалних посланика, да пиринач није потребан пошто имамо довољно пасуља и сочива. Заиста, господо, кад би само једнострано хтели да ценимо ствар, и кад би могли у једанпут да одучимо свет од употребе пиринча, онда би лака ствар била забранити, али, господо, није истина и то, да се толика количина пасуља и сочива производи код нас, да нам не треба пиринач. Најбољи су доказ томе царински подаци. Из њих се сваки може уверити, да се у земљи велике количине пиринча троши, почев од најимућнијих грађана, па до пуких сиромаша, све једе пиринач. То је наше источњачко јело, ми смо одрасли у тим приликама и не можете ви оду-

чити народ да га он не једе. Ја мислим, да није сад право поред навике на пиринач рећи: ако хоћеш да једеш а ти плати дупло скупље, јер према овој такси то излази. С тога ја мислим, да не би било право да се овај артикл оптерети, а у толико пре, што, као што сам напоменуо на првом читању ми морамо водити рачуна о православној вери. Не може човек који пости 6 недеља јести једнако пасуља и сочива и кад оптеретите толико зејтин и пиринач, ви га гоните просто да не буде православно хришћанин. Ја мислим, да би требало са свим обрисати ову таксу на пиринач, па и да нема никакве трошарине.

Коста Јовановић — Ја сам и приликом првог читања казао о пиринчу да је он један од најпотребнијих артикала нашем свету а особито сељачком сталежу. Нека господа веле, да поред пасуља и сочива и не треба нам пиринач. Ко год изиђе на пијацу он ће се уверити да је пасуљ сад 2 гроша кила а са килом пасуља једва може човек да подмири 1 дан потребу а са килом пиринча, може да подмири потребу за 3, 4 дана. За то сам мишљења да се на пиринач не треба ништа да удари.

Председник — Објављујем да је претрес свршен. Ко је за то, да се тач. 5 прими, нека седи, ко је против нег устане? (Већина седи.) — Објављујем, да је Скупштина усвојила тач. 5.

Известилац чита 6. зејтин за јело 50 дин. 100 кила. До сад није било трошаринске таксе.

Радисав Митровић — Зејтин није луксузан артикл, него права намирица за народ. Оно истина признати морамо да има зејтина који је отрован. Тај зејтин познат је у трговини под именом „катор.“ Нега би требало толико оптеретити да му буде улазак у земљу спречен, но најзад лекари треба да се побрину да се он са свим забрани, али за добар зејтин, који је права намирица за народ, ја бих предложио, да се такса од 50 дин. смањи на 30 дин. Ја бих молио, да ме 10 посланика потпомогну. (Потпомаже га велика већина посланика.)

Известилац — Ја усвајам предлог г. Радисава Митровића.

Коста Јовановић — Оно исто, што сам напоменуо о пиринчу то исто имам да рекнем и о зејтину. И зејтин је веома потребан за наш сељачки свет. Наш свет кад дође благ дан, он се омрси са зејтином. И ударити таксу на зејтин значи: терати га да једе месо. За то ја бих молио г. посланике а нарочито господу свештенике посланике, да потпомогну мој предлог, да се на зејтин не удара никаква такса као што је и до сад било (Не потпомажу га.)

Председник — Најпре ће се гласати о предлогу г. Радисава Митровића, који је потпомогнут довољним бројем посланика, а кога је примио и г. известилац. Предлог гласи, да се тач. 6. измени и гласи: зејтин за јело 30 дин. од 100 кила. Ко је за то, да се предлог г. Митровића прими нека седи, ко је против нег устане? (Сви седе.)

Објављујем да је Скупштина усвојила предлог г. Радисава Митровића.

Известилац прочита тач. 7. рибу слану или суву у саламури 100 дин. од 100 кила. До сад није било трошаринске таксе.

Дим. Машић — Ја сам и приликом првог читања казао и молио вас да поделите рибу у неколико врста и да се према врстама и такса наплаћује, и кад нисте хтели то да примите ја сам вас молио да бар смањите таксу на рибу, али и тај мој предлог Скупштина је одбацила. Али ипак ја сматрам за дужност да и овом приликом кажем, а нарочито из разлога тога, што је Скупштина пристала на поништање таксе код кафе и зејтина, па се надам да ће понусти и код таксе на рибу. Ја држим, господо, да је неопходно потребно да Скупштина смањи таксу на рибу, јер, господо, вама је познато, да се пола хвата овде код нас, а половина уноси са стране. Велики број грађана живи од тога, пошто пре нисте хтели усвојити мој предлог ја бих вас молио да са оних разлога, које

сам поменуо да постоје код ширинча и зејтина, да треба још да се обазремо и на нашу православну веру. Ширинча и зејтин већ су оптерећени и још сад оптеретити таксом и рибу значило би, господо, забрањити нашем свету да пости, па ако хоћете чак и да унали кандила. Ја држим, господо, да је наша дужност да таксу за слану рибу уништимо и да се не наплаћује ни нара за њу.

Раша Нинић — Господо, на рибу је метнуто па 100 кила 100 дин. Ја бих молио Скупштину да то сведе на 50 дин., јер писмо ми сви тако богати да једемо тазе рибу. Наш сељак за славу купи по неколико кила рибе с тиме проведе славу и дочека госте. Ја бих молио г. известиоца да прими овај предлог.

Известилац — Нећу да примим.

Раша Нинић — Онда молим посланике да ме потпомогну.

Коста Јовановић — Ја бих молио г. посланике да смање трошарину на рибу, Ја бих молио да се на моруну удари трошарина од 50 динара а на осталу слану рибу 20 дин. од 100 кила. Молио бих 10 посланика да ме потпомогну. (Не потпомажу га).

Милош Богдановић — Господин Машин у свом говору излази ватрено, као што рече г. прота Милат Ђурић, и хоће само он да се покаже као патриота, као да ми ово чинимо од обести и да усљед тога теретимо народ. Господо, ми смо на раскршћу и ми сви видимо како су наше фанансије, ми сви добро осећамо и видимо да ово мора да буде. На хектар земље порезу не смео да повисимо, јер је сељак и сувише оптерећен и кад то стоји онда морамо трошарину да подижемо. Истина, правда рад начела према вери захтевају да се риба и зејтин не терете, али кад г. Машин вели да је овај закон једностран а шта би онда значило кад би оптеретили само слаткише, а не и рибу и зејтин; зашто то онда неби била већа једностраност? Кад смо већ нагнати да тражимо пута и начина да лечимо наше болесно финансијско стање, онда морамо на све по мало ударит, но ја би само толико казао да пошто смо трошарину на кафу спустили од 200 дин. на 100, за коју се може рећи да је од части луксус, онда мислим да правда захтева, да и трошарину на рибу ако не више а оно бар сведемо на половину, као што рече Раша Нинић, јер се риба једе из поште према вери. Наш сељак нема толико моћи да рибу свакога поног дана једе, него је купује да њоме славу прослави. И као што сам при првом претресу казао, наш сељак у очи своје славе продаје своје производе у бесцење, прода једног вепра од 7—8 дук. у очи светог Николе за 2—3 дуката само да прослави своју славу по обичају, Дакле ја мислим да правда захтева, кад смо на каву спустили трошарину, да и на ову рибу спустимо од 100 на 50 дин. И молим 10 посланика да ме потпомогну? (Чује се то је Рашина предлог, који је потпомогнут) — Онда и ја сам за њега.

Јован Милић — Ја ћу неколико речи да проговорим. И ја сам био против ове трошарине на ширинча и зејтин, а кад сам чуо мога г. Рашу који тражи да се на слану рибу скине трошарина ја сам се зачудио. Сва слана риба то је она, која се усмрди, па се после посолн, меће у каде и тако продаје. Ја да могу повисно бих ову трошарину на 200 дин. па да те рибе нигде нема. (Чује се да се реши).

Председник — Је ли вољна Скупштина да се реши? (Јесте).

Максим Сретеновић — Ја сам и на првом читању тражио оно што је Раша предложио, тим пре, што је овде једна трошарина за све врсте рибе једна иста и ако риба има разне сорте и различити цена у великом размаку. Овде се оптерећује са једним динаром трошарине и она риба, која не вреди ни пола динара. За то је праведно да се усвоји предлог г. Раше.

Вића Радовановић — Жао ми је што не могу да се сложим са другом Рашом, с којим сам волео свагда да се слажем у многим питањима, да се на рибу спусти трошарина. И ако наш народ уз пост сматра рибу као једно добро јело,

и ако је он купује за своју славу кад је она уз пост, да своје пријатеље угости и бољи ручак начини, ппак не бих био за то да се иде на руку смањењем трошарине потрошачима саме рибе. Ја мислим, господо, да кад би ми дозволили да санитарски савет и лекари о овоме говоре свакојако би имали друго убеђење о томе. Ја мислим, да не би имало ни 10 % рибе која би могла да буде здрава и која би се могла дозволити да се продаје а остала да се забрани.

Сам наш сељак увиђа штетност по здравље од слане рибе а нарочито хрђаве. Кад нема тазе рибе онда се продаје и лавска риба, коју трговци у невољи закопавају у љубре па је после ваде, мећу у саламуру, па после продају рибу и од 3—4 год. Сам дакле сељак увиђа да је штетна та риба, али не могући да је остави из верских обичаја, мора да је купује али се томе огранично на најмању меру, а кад је риба скупла узима је много мање. С тога држим да би се требало да удари што већа трошарина, да би се отклонила потрошња овоме у велико шкодљивом еснапу. Најмање разлога има г. Коста Јовановић да говори о смањењу таксе на рибу, јер он треба да зна боље него ја који нисам из његовог среза шта је рађено у његовом срезу. У две општине у Сипићу и Вишевцима договорили се сељаци на збору да за св. Никољу и друге славе не купују рибу и казали су: „ко купо рибу нећемо му на славу ићи, имамо зејтин и пасуљ то је довољно јело и с тиме можемо боље да се проведемо но са рибом.“ И занета знам да је то у Вишевцима одржано 2—3 године. Разуме се да г. Кости Јовановићу иде у рачун да прода што више рибе, као трговцу, па макар се сељак разболео и отровао, макар сељак као што рече г. Милош Богдановић продавао вепра од 7 дук. за 2 дук. само да би купио рибе.

Свакојако мислим да никако нема разлога да се трошарина скида са слане рибе, шта више требало би тај артикал још више оптеретити као што рече Јован Милић, али кад већ нећемо да га више теретимо онда нека остане овако. Кад смо спустили трошарину на зејтин, а имамо и наших производа, који су се зејтином зачињени врло добро јело, с којим се може частити, онда риба не потребује, јер није тако нужна да се без ње не може. Ја бих молио г. г. посланике да не уваже предлог Раше Нинића.

Коста Јовановић — Што господин Вића рече да ја браним моје личне интересе мени је то жао, ја га сажаљевам, то није поштено од њега. Ја сам овде дошао у име народа да штитим државне интересе како ја знам.

Што рече да сељани села Вишеваца и Сипића не једу рибу, — то не стоји, нека оде тамо па ће видети да сељаци поште осим четири велика поста још и неке мале постиће.

Радисав Митровић — Ја сам устао да говорим против предлога Раше Нинића. Један једини разлог довољан је а да друге и не помињем, да Рашина предлог ниј умесан. Та слана риба, као што рече Вића, прави је отров и боље би било јести само хлеб, него ту рибу али наш народ који то не разуме купује ту рибу и једе је. Боље би било да се та риба још више оптерети те да се мање купује а народ ће од тога имати више користи него што ће државна каса имати добити. Према томе мислим да треба ову трошарину усвојити, као што је на првом читању усвојено.

Живан Живаовић — У првом реду хоћу да кажем да свако јестиво може да буде и шкодљиво и здраво; по томе исто се тако и месо уквари као што се и риба уквари, с тога би Скупштина могла по логици г. Виће Радовановића донети решење да се забрани јести и месо. Ја знам много народа у Европи, а то су сви приморски народи, који више ништа од рибе, не једу. Ти су људи здрави и хвала Богу не брани им ништа.

Што се тиче слане рибе ако је баш и укварена ја мислим да ту санитарски савет не треба да решава како опет г. Вића мисли, ту је довољан нос оног који купује рибу. Дакле то позивање на лекаре нема места. Но, господо, ја вас позивам да се сетите онога што је г. известилац казао на првом читању да се у Србији троши 600.000 кл. слане рибе

годишње. Ја молим Скупштину да се размисли да ли је право да држава на томе једном артиклу узме 600.000 дин. од потрошача? Ја држим да није право. Ако бих хтео своје мишљење да искажем ја бих био за предлог г. Машића који он на првом читању изнео. Но пошто је Скупштина одбацила и предлог Косте Јовановића и Димитрија Машића, ја ћу да молим Скупштину да се заустави бар на последњем предлогу да се кило слане рибе оптерети са $\frac{1}{2}$ динара. Дакле да се ова трошарина сведе на 50 %о. Држава би од тога добила 300000 динара. Ја држим да је то довољно. Ми имамо трговаца у унутрашњости, који су велике капитале уложили у рибу и они ће услед ове велике трошарине да пропадну а држим да није право да они пропадну због овога.

Председник — Објављујем да је претрес свршен.

Код тачке седме овога члана има предлог Раше Нинића који је потпомогнут. Његов предлог гласи: „на рибу слану и у саламури 50 дин. од 100 кгр.

Гласаће се најпре о томе предлогу.

Стављам на гласање. Ко је за то да се усвоји овај предлог нека седи, ко је против нека устане? (Већина устаје).

Већина је устала. По томе објављујем да је одбачен предлог г. Раше Нинића.

Известилац прочита т. 8.

Председник — Пошто нико не тражи реч, то стављам на гласање: Ко је за то, да се тачка 8. прими, нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе) објављујем, да је Скупштина усвојила т. 8.

Известилац чита т. 9.

Михајло Веселиновић — Кад смо већ такве среће, да морамо овако да се мучимо данас, како ћемо из ока из бока да пронађемо средства, те да олужимо оно, што нисмо задужили, онда треба да тражимо начин, који ће бити најбољи. Ја сам и на првом читању, поред осталих артикала, који су поређани, побројао оне артикле, који би требали да се олакшају трошарином, и предложио сам, да се и сва јестива, готова за јело, као што су: тара, макароне, оптерете са трошарином; па и сад предлажем, и молио бих 10 посланика да ме потпомогну, а мислим да то има смисла, да се овај артикл оптерети са 0,20 д. пре него што треба оптеретити пиранач и зејтин (Не помажу га).

Председник — Објављујем, да је претрес свршен. Стављам на гласање т. 9. Ко је за то, да се т. 9. усвоји, нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила т. 9.

Известилац прочита тачку 10.

До сад је била трошарина на овај артикл 50 дин. од 100 кгр.

Председник — Стављам на гласање: Ко је за то, да се т. 10. прими, нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила т. 10.

Известилац чита т. 11. До сад није било трошарине.

Председник — Ко је за то да се усвоји т. 11., нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила т. 11.

Известилац чита т. 12. До сад је била трошарина на овај артикл 25 дин. по хектолитру.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање: Ко је за то, да се прими т. 12. нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе.) Објављујем да је Скупштина усвојила т. 12.

Известилац чита т. 13. До сад је била трошарина на пиво по хектолитру 12 дин.

Раша Нинић — Ја сам и на првом читању био противан овој малој трошарини на пиво, и предлажем да сад буде 40 дин. на пиво, јер то само пију господа.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање т. 13. Ко је за то, да се усвоји т. 13. нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила т. 13.

Известилац прочита примедбу.

Председник — Стављам на гласање: Ко је за то, да се предложена примедба прими, нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила предложену примедбу.

Известилац прочита т. 14. До сад на ово трошарине није било.

Председник — Стављам на гласање. Ко је за то, да се прими т. 14., нека седи, ко је против, нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила т. 14.

Известилац прочита т. 15. На ово до сад трошарине није било.

Димитрије Машић — Мени се чини, да нема места напаћивању трошарине на овај артикл; т. ј. на сапун прост за прање веша. Ми знамо, да се тај сапун већином производи у земљи, а да се врло мада количина увози са стране, и с тога држим, да је неправедно оптеретити сапун што је неопходно нужно за здравље, јер свакако ви ћете дозволити, да је чистота тела нужна као и храна човеку. Не дозволити људима да се оперу, значило би не водити рачуна о њиховом здрављу, нарочито, кад се има на уму да има мурдара, који се нису чисто држали, ни кад је овако јевтин био сапун, и сад кад га оптеретите трошарином, он се неће опрати један пут у месец дана. Ја мислим да је у интересу сиротиње и здравља нашег народа, да се овај сапун не оптерети трошарином, већ је доста, што је оптерећен миришљави сапун, а трошарину на овај прост сапун, треба са свим одбацити.

Живан Живановић — Два разлога има, на која се треба обазрети овом приликом: Свеће лојане и прост сапун праве наше занатлије — мумије, који имају мале капитале и оскудевају у средствима, те да могу тај производ у велико производити, с тога ја мислим, да сапун и свеће лојане не треба оптеретити трошарином. То је један разлог, а други је разлог здравствени, јер треба ићи на руку овом свету, да се чисто држи, што је свакојако у интересу његовог здравља. Ја се с тога придружујем предлогу г. Машића, да ову трошарину треба уклонити, јер ти људи немају велике конкуренције са стране.

Коста Јовановић — Ми сви треба да гледамо да заштитимо наше занатлије, међутим на против идемо да наше занатлије и занате оптеретимо. Ја сам за то, да се трошарина на овај артикл изостави, те да наше занатлије могу што више овога артикла производити и продавати.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање прочитану тачку. Ко је за то, да се усвоји т. 15., нека седи; ко је против, нека устане? (Сви седе). Објављујем, да је Скупштина усвојила т. 15.

Известилац прочита т. 16. До сад на овај артикл није било трошарине.

Раша Нинић — На свеће лојанице треба да се спусти трошарина, јер је много 2 гроша на кгр. Ја бих молио да овде буде 20 п. д. на кгр., јер те свеће највише троши сељак.

Димитрије Машић — Скоро исти разлози, који стоје за сапун, стоје од части и код лојаних свећа. Ви ћете дозволити да се ни парче лојане свеће не увози са стране; и онда не могу разумети, за што их оптерећавати трошарином на штету наших занатлија. Лојане свеће и данас троше се прилично и ако се је гас појавио, с тога ја држим да не би било право и умесно оптеретити лојане свеће, већ из ове тачке 16. треба са свим изоставити реч „лојанице,“ и тако би олакшали нашим занатлијама производњу овог артикла.

Друго, господо, овде је стопа тако велика, да се човек мора чудити: како смемо дозволити, да се наш производ више оптерети него стран. Узмимо само разлику између лојаних свећа које се оптерећавају једно кило са 0'40 пара дин. и гаса за који је стављено да се плаћа 0'20 пар. дин. од једног кило, и онда ћемо видети, да би ово просто значило: забранити израђивање лојаних свећа. Ја, дакле мислим, да би овде требало ту реч са свим изоставити.

Панта Срећковић — Наш свет служио се раније са лучевиком и тровином, но сад ни тога нема, јер су људи то исекали; а сад се свет обично служи лојаним свећама, а сем тога дошао је и гас. Добро се узмите на памет, хоћете ли дозволити, да у 4500 кућа у овој земљи људи не употребљују више свеће него гас; и то свет, који не уме да рукује са гасом. Ја сам слушао од сељака, да се они туже на гас, јер веле, постаје им од њега цела соба црна; а кад у јутру устану, осећају, као да им је дивљака засела у грло. То значи, да гас доприноси да се људи разбојевају, а полазећи с гледишта, да је неопходно потребно, да људи имају осветљења, а и да се гас што мање употребљава, ја бих био за то, да се реч „лојанице“ избрише, јер би тим допринели и народном здрављу и занатлијама, који би могли да раде и даје те занате.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање т. 16. Ко је за то, да се прими т. 16, нека седи; ко је против нек устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила т. 16.

Известилац прочита т. 17. До сад на овај артикл није било трошарине.

Максим Сретеновић — По тачки 17, има се папир оптретити од свакога кила 2 динара. Ја сам уверен да великопродавци и индустријалци нашег папира овде у Београду, имају велику количину старог папира, можда и на 10.000 кгр., који је сада изишао из обичаја пушења, и постао — тако рећи — неупотребљив а људе кошта доста новаца. Помислите, господо, кад човек мора за такав јеспан, који по несрећи није могао продати, мора сада још да плаћа по пет, десет па и двадесет хиљада динара. Ја бих био за то, да се ова цена подели на папире старе, да се плати половина ове цифре, а нови папир нек остане под овом трошарином; ово сматрам да је право.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање: Ко је за то да се тачка 17, усвоји, нека седи; ко је против, нек устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила т. 17.

Известилац прочита т. 18. До сад је на петролеј било трошарине 20 дин. од 1000 кгр.

Председник — Ко је за то, да се прими т. 18., нека седи; ко је против, нек устане? (Сви седе). Објављујем, да је Скупштина усвојила т. 18.

Известилац прочита тачку 19.

Потпредседник — Прима ли Скупштина тачку 19? (Прима).

Са овим је свршен цео члан 4.

Известилац прочита члан 5.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 5? (Прима).

Известилац прочита члан 6.

Потпредседник — Прима ли Скупштина овај члан? (Прима).

Известилац прочита члан 7.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 7? (Прима).

Известилац прочита члан 8.

Коста Јовановић — Ја бих молио г. известиоца, да ме обавести о овоме, што се овде каже: да може министар финансије одобравати почев од 3 — 6 месеци, онима који за наплату даду довољно гаранције. Рецимо да један трговац нема гаранције, а има еспан у магацину, зар он онда да тај свој еспан у државни магацин пренесе, те да служи као гаранција, и за то да плаћа лежарину, и не може да га продаје. Па шта ће он да ради? На тај начин он ће за 1 — 2 године дана банкротирати. С тога би молио, да се овде место, „3 до 6 месеци“ метне само; „6 месеци“.

Известилац — Ја мислим да је овај рок од 3 — 6 месеци довољан, и мислим да овај члан не треба да се разуме онако, како га је г. Јовановић разумео. Ја мислим, да само онај еспан служи за гаранцију за једнога трговца, који му се налази у магацину, па да опет има кредит, а никако да га он носи у државни магацин. Ја тако разумем.

Коста Јовановић — Ја сам пажљиво саслушао г. известиоца, и ја опет кажем, да не могу имати еспан за продају,

јер ће на овај начин еспан да служи за гаранцију и за њега ће се плаћати лежарина.

Потпредседник — Претрес је свршен; Ко је за то, да се прочитани члан прими, нека изволи седити, а ко је противан, нека устане? (Сви седе) — Објављујем да је Скупштина усвојила овај члан.

Известилац прочита члан 9.

Потпредседник — Прима ли Скупштина члан 9? (Прима). — Објављујем да је Скупштина усвојила члан 9.

Известилац прочита члан 10

Овде има један додатак који сам ја са г. министром усвојио, и према томе, цео члан 10 гласно би овако:

Члан 10.

За одбијање даре, на предмете подлежне трошарини, важе одредбе прописане општом увозном царинском тарифом и чл. XI закона о истој трошарини од 1883 године.

Изузетно за артију за цигарете, у књижицама или иначе исечену и за пушење приурочовљену, као и за мирисави или чисти сапун, у колико се са стране донесу, сложени у кутијама, увознику стоји до воље, да књижице или сапун из кутија повади и меру им чисту на кантару покаже.

У овом случају, трошарина и царина наплатиће се само на тежину књижица и сапуна без кутија. На кутије ће се онда наплатити особена царина.

На корице од књижица и друге непосредне лаке завоје књижица и сапуна, неће се ни при наплати трошарине одбијати никаква дара. Колико ће се пак одбијати даре на бурад, канте илекане и друге веће судове с вином, пивом, петролејем, зејтинном и другим течностима, на које се трошарина наплаћује по тежини, прописаће министар финансије. Јер нисмо нигде прописали јасно у закону, и према томе, морали смо и то да провишемо.

Потпредседник — Стављам на гласање члан 10 са додатком г. министровим.

Ко је за то, да се члан 10 са додатком прими, нека седи, а ко је противан нека устане? (Сви седе). — Објављујем, да је Скупштина усвојила члан 10 са додатком министровим.

Известилац прочита члан 11.

Тома Јовановић — У члану 11 стоји, да министар финансије може по погодби са произвођачем наредити плаћање и отсеком. Од овако што може да буде злоупотребе, јер то може да зависи од министра финансије, па коме хоће да да, да плаћа отсеком онда добро, а коме неће, онда ништа и није, то зависи једино од његове милости. Ја не знам како може да се да овако овлашћење министру, и то овлашћење да се унесе у овај члан 11; јер као што мало пре рекох такав се случај овде јавно десно у Београду, кад се је издавала под закуп препродаја дувана, и одрекао је свој потпис. Дакле кад се је издавала под закуп препродаја дувана уговор је направљен са препродавцима, и у уговору је стајало, да ако он за то време не потроши за извесну цифру дувана, да плати 50% на непотрошени дуван, за који се обвезао. Било је до сада случајева да ти препродавци нису уговорену количину дувана продали, и г. министар није ништа за то чинио, јер су били већином радикалци. И ако сам ја по уговору имао првенствено право, као стари закупач монопола дувана, да закуп понова падне на мене за округ врањски, г. министар није хтео да одобри, да на мене остане тај закуп, и ако сам се примио за ону цифру, коју је понудио садашњи закупач. То је учињено с тога, што сам ја опозиционар. Зар овим није јасно и очито г. министар погазио закон и свој потпис на уговору, само да би задовољно своје партизане?!....

Потпредседник — Молим вас г. Томо говорите о члану 11, јер то нема везе са овим.

Тома Јовановић — Ово што говорим, има везе са овим законом, јер и код овог члана десило се, можда, оно исто, што се десило и код монопола дувана. Дакле, десило се и са

овим потрошачима онако исто, као што се десило и са закупцима дувана, и ако је који радикалац, онда ће му министар одобрити, да одсеком плаћа, а ако је опозиционар, онда му веће одобрити. Ја мислим, да смо сви Срби и један народ, и да ту не сме да раде партије, него смо сви једна партија, а ми можемо да мислимо, како ко хоће. Дакле, министар треба да је према свима нама једнако расположен и правичан, јер смо сви пред законом једнаки.

Министар финансија Др. М. В. Вујић — Господи Тома Јовановић гони ме да кажем и ја неколико речи. Ово што је он говорио нема апсолутно никакве везе са чланом 11. Нема везе с тога, што овде није реч о закупу дувана, нити се закључују овде уговори и т. д. Г. Тома Јовановић не може никад да заобиде, а да се не додирне закуп, а да ли је што њему на жао учињено или није, што закуп није остао на њему, то је његова ствар. Ја имам само да изјавим, да ја нити сам давао те дуване под закуп, нити сам их одузимао. Ја имам само онда да одузем закуп, ако се не изврши оно, што је у закупу закључено. Међутим, ове закупе дувана издаје управник монопола дувана са одбором, и то на основу закона, и кад се све то изврши по закону, ја као министар финансија, имам само да потпишем.

О извршењу пак уговора, о чему говори г. Тома не може сад ни бити речи о томе, да ли су ови закупци извршили све по уговору или не, нити пак може бити говора о томе питању, јер ви знате да се закуп продаје дувана да је за три године, који рок још није изашао и ја сад немам права ни једног закупца да позивам с тога, што није по уговору продао онолику количину колика треба. А кад изађу три године, онда ћу ја према свима закупцима који нису испунили уговор да поступим по закону. То сам имао да кажем. (Чује се: да се реши!)

Новак Милошевић — Члан 11 говори у корист наших грађана. Тамо стоји: „ради тачке и сигурније наплате трошарине на предмете дамаће производње минист. финансије овлашћен је, да сваку такву производњу подвргне нарочитој контроли . . .“

Мене је задивило мало пре говор г. Томе Јовановића, како у напред прориче, да ће министар чинити изузетак према радикалцима (Тома Јовановић: „не! Нисам ја казао за напреднаке!“) Ако министар буде то радио, онда Тома може да поднесе интерпелацију па ћемо онда ми, као Скупштина, која контролише рад свију министра, да устанемо против неправилне и такве радње министрове. Овај је члан, дакле, са свим у интересу нашем и наших грађана и ми треба да га примимо. (Чује се: да се реши!)

Председник — Је ли вољна Скупштина, да се реши? (Јесте).

Димитрије Машић — Молим вас, господо, ја мислим да ми сви треба да се строго држимо онога принципа: да закони буду што одређенији, те да се не могу тумачити онако, како ко хоће и како разуме. Јер, ако у једном закону има празнина, да њих 5—6 људи могу тумачити сваки на свој начин, онда то није добар закон, па и овај члан 11 изгледа ми тако наши и по њему министар може нешто да ради и не може да ради, јер то до његове воље стоји. Значи да ми овим чланом 11 дајемо министру оно право, које само Скупштина има. Скупштина има право, да прави законе и Скупштина треба да тај закон јасно и разговетно прецизира. Ви остављате министру да он ради како хоће да ради према противнику. Дакле у овом члану лежи главна ствар и дато је министру право како хоће.

Тако узмимо н. пр. ову дугу тачку чл. 11 где се каже: „где би то било с великим трошковима скопчано или иначе отежано министир по погодби с произвођачем може наредити и плаћање одсеком.“ Господо министар може казати свуд да је скопчано са великим трошковима, где то политички и партиски интереси захтевају па да се погађа ђутуре, а ви знате како иде то погађање ђутуре. Ја верујем у част министрову, не сумњам у њега, али ја не могу никако да дозво-

лим да једном човеку дамо тапију од главе. Ја не могу признати да Скупштина пренесе своје право на министра. Ја мислим да је доста министру што има на расположењу своји млађе чиновнике, па нека с њима располаже. Имајте на уму да ове погодбе неће вршити сам министар него полиција или финансијски чиновници, па зар се неће дешавати случајеви да они чине неправду народу; ови ће чиновници бити само оруђе владајуће странке. Хоћете ли ви дозволити, да на рачун привреде или финансије равнотеже стварају поједине странке себи већине. Ви знате да је то рђав пут и ви сте викали против тога, а ево сад хоћете да дате министру једно генерално овлашћење, да може радити шта хоће и да онима дубанџијама и занатлијама забрани радњу и продају ако нису радикали; истина он им неће изрично забранити радњу али ће их толико можда кивити и оптеритити да они сами напусте радњу. Можда ће известилац узети овај члан у заштиту и позвати се на члан 20 где се говори о неким комисијама, па ће можда рећи те погодбе одређиваће комисија, а не министар. Кад прочитамо чл. 12 онда став I и које какво говори, али друга тачка тога члана, ево шта каже: „но оцена ових комисија није обвезна ни за једну страну. У том случају министар ће наредити за наплату овај начин који он нађе за најподеснијим.“ — Дакле овај најзгоднији по радикалну странку. Ја мислим да ћете се ви сложити са мном у томе да се ова друга тачка члан 11 и члан 12 изоставе са свим, јер ако овако одобримо, онда ћемо до године или друге године одобрити опет нешто министру што не би требало; може н. пр. затражити 5 милиона дина, а ви ћете донети решење — као што је био случај у мојој општини — да се одобрава ова сума, а и у будуће нека троши, колико устреба. Ја мислим, дакле, да у 12 члану 2 тач. и цео 11 члан треба избрисати.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање чл. 11. Ко је за то да се он прими нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 11.

Известилац чита чл. 12.

Димитрије Машић — Ја сам приликом говора код чл. 11 споменуо и чл. 12. Размислите добро о томе ви који тргујете, ви који купујете те испане. Господа чиновници не знају шта је то и не знају шта власт може да учини продавцима и купцима. Ако усвојимо ову последњу тачку чл. 12 онда цео овај закон не вреди ништа. Ако ви хоћете овако да решавамо законе, онда није ни потребно да долазимо овде у Скупштину, него подајте генерално овлашћење министру финансија да наплаћује, како и колико хоће.

Министар финансија Др. М. В. Вујић — Господо, нисам сматрао за потребно да говорим код чл. 11, али кад је г. Машић говорио код чл. 12 и понављао оно исто што је код чл. 11 рекао, онда морам кажем неколико речи, да објасним да не стоји ни у колико оно што он говори.

Ово је, господо, одредба која постоји у свима законима о трошаринама у целом свету. Ја напомињем Машићу да ова одредба трошарине стоји и у закону либералном од 69 год. и онда је дато то право законодавној власти, а оно се и сад даје. Међутим што се тиче саме ствари, кажем да је ово олакшица за поступак према домаћим произвођачима.

Председник — Претрес је свршен. Стављам на гласање чл. 12. Ко је за то, да се он прими нека седи, а ко је против нека устане? (Већина седи). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 12.

Известилац чита чл. 13.

Председник — Стављам на гласање чл. 13. Ко је за то, да се он прими нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 13.

Известилац чита чл. 14.

Председник — Стављам на гласање чл. 14. Ко је за то, да се он прими нека седи, ко је против нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 14.

Известилац чита чл. 15.

Председник — Стављам на гласање чл. 15. Ко је за то да се прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 15.

Известилац чита чл. 16.

Председник — Стављам на гласање чл. 16. Ко је за то да се прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 16.

Известилац чита чл. 17.

Председник — Стављам на гласање чл. 17. Ко је за то да се он прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 17.

Известилац чита чл. 18.

Председник — Стављам на гласање чл. 18. Ко је за то да се он прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 18.

Известилац чита чл. 19.

Председник — Стављам на гласање чл. 19. Ко је за то да се он прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 19.

Известилац чита чл. 20.

Председник — Стављам на гласање чл. 20. Ко је за то да се он прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 20.

Известилац чита чл. 21.

Председник — Стављам на гласање чл. 21. Ко је за то да се он прими нека седи, ко је противан нека устане? (Сви седе). Објављујем да је Скупштина усвојила чл. 21.

Известилац чита чл. 22.

Милош Обркнежевић — Господо, чланом 22 наређује се да се по свима дућанима у земљи попишу артикли, који су побројани у овом члану. Ја мислим да ће се овим чланом учинити велика неправда, а нарочито оним дућанима по унутрашњости, који имају мало капитала. Они имају по својим дућанима таквих артикала, као саун итд. који стоје од дужег времена и који су покварени, па кад би се ово још и усвојило да се на њих одма наплати трошарина, онда не би они вредили ни половину цене. Дакле ја бих био тога мишљења да би требало овај последњи члан избрисати. Но ако Скупштина не усвоји то, онда би правда захтевала, да се узме у попис само неколико артикала, као што је: кафа, шећер, зејтин итд., а оне друге ситне ствари да се изоставе. Ја бих молио Скупштину да то усвоји.

Максим Сретеновић — Ја сам и при првом читању тражио да се овај члан избрише и узнео сам за то моје разлоге, али они који су били за овај члан да остане оваки ваки је, говорили су да неће бити право за оне трговце, који немају на својим стовариштима именованих артикала који се трошарином имају оптеретити; а међутим они ће се много користити, који су били срећни или паметни па су у великим количинама набавили исте артикле овога закона. Ја онет одговарам на то, да они трговци који су набавили, они су можда претрпели више пута ово што ће сад они што немају ових артикала на стовариштима а разуме се имали су и штета, јер то трговцима чешће у гости долази, те из ових и ових пре разлога. Ја бих био зато да Скупштина овај члан избрише са свим, јер нема му места ни по Уставу ни праву разуму узнемиравати људе када су на својину права стекле на основу постојећих закона.

Коста Јовановић — Ја ћу да говорим о овом члану врло мало, а Скупштина нека реши како хоће. У члану 32. Устава каже се: „све државне власти врше се по одредбама овога Устава Устав се не може обуставити ни у целини ни у појединим деловима“. А у чл. 36. Устава каже се: „закон нема повратне силе на штету права стечених ранијим законима.“ — Ја бих молио Скупштину да се овај чл. 22. уништи.

Тривун Милојевић — Баш кад не би било овог чл. 22. мени се чини да не би требао ништа овај закон за целу го-

дину, јер ко је гледао, могао је да види ових дана, шта је се радило; како крче кола и по оном блату преко Макиша са по 20—30. сандука шећера, кафе, зејтина и осталих артикала; шта се ради на станици жељезничкој, на ђумруку око тих еспапа колонијалних на које се удара трошарина, и сад су и овдашњи и горњи трговци пуни меница. И онда би боље било да кажемо да овај закон важи после године дана, ако га не би усвојили овако у целини. Што каже г. Обркнежевић, да ће се овим да оштете ситније дућаније, биш то не стоји, него би тиме помогли велике радње које су патрпале по 50 и 100.000 динара еспапа, јер ситније дућаније немају више по по један цак кафе и сандук шећера. Дакле баш овим ситнијим дућанијама помогли би ако усвојимо овај чл. 25., јер би онда и они већи трговци морали да продају по цени како треба. За то сам да остане овај чл. 22. без икакве измене како је написан. Признати се мора, да ово не чинимо од беса, но од велике нужде, кад ударамо ове посредне порезе.

Јован Авакумовић — Каже се, да у финансијским законима не важи оно начело да закон нема повратне силе. Ја мислим да треба добро разумети те речи: да закон нема повратне силе, и кад се оне добро разуму, може бити говора и код самих финансијских закона, да ли имају и у колико имају повратне силе. И у самој теорији и пракци финансијској није тако на чисто, као што се хоће да престава да сваки финансијски закон сме и може да има повратне силе. Еао у самом овом закону о трошарини наши су финансисти радили противно, Г. министар је мало час споменуо либерални закон о трошарини од 1869 године и цитирао га погрешно. Но говорећи о овој трошарини, да ли треба да има повратне силе ја ћу да констатујем факт да у закону либералном од 1869 године о тој одредби о повратној сили, да се трошарина наплати и на оно што се затекло, ни помена нема и да у самој пракци није тако рађено. Други је закон о трошарини био 1877 године. Тада је повишена трошарина на пиво и тада се одржало то начело да се наплаћује само у будуће по новом закону, а на шта је наплаћено по старом закону на то да се не наплаћује. Једини закон у коме је учињено овако исто како сад министар финансије предаже, то је закон од Чедо Мијатовића 1887 или 1888 године, кад је повишена трошарина на шпиритус, гас и остале артикле; једини је тада Чедо Мијатовић узео ово исто начело, које сад износи данашњи министар финансије, да се закону том о трошарини да повратна сила, тако, да људима којима се затекао еспап у дућану, на који су по старом закону платили трошарину, да плате и по новом закону. Као што рекох у почетку, може бити говора, питања, о томе, да ли финансијски закони треба да имају повратне силе тако, да они који су по старом закону платили, сад и по новом плаћају или не. Али на сваки начин добро је да се констатује ово, да је први пут ово начело под напредњацима усвојено, да закон о трошарини има повратне силе, и да га данас опет радикални министар финансије усвоји. Финансијски је закон и закон о порези а извесна је ствар да држава има права да мења закон о порези, како нађе; али кад један човек по старом закону плати порозу, кад има признаницу, зар може држава казати: дај ти мени накнадно још толико порезе, јер сад закон тражи више? То је исто и са законом о трошарини; људи су платили оно што су дужни били да плате а сад држава каже: по новом закону треба да дате још оволико и оволико. Најпосле ја могу да допустим и знам да има разних мишљења у том погледу; има мишљења које каже: нужно је сад држави, и пошто је држава у нужди, не тиче се државе да ли ће повредити начело оно ли закон нема повратне силе, него каже: ја хоћу да га извршим према свима. Може бити да има то оправдања и с тим, да се уравнијау продајци, да се они, који су уграбили пре закона да донесу неки еспап, не користе на штету оних, који ће га доцније донети.

(Поставите се)